

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 63.

ASIA: _____

Köpenhaminassa olevan lähetystön raportti n:o 1.

Ministeri Pajula.

7/1-44.

KÖÖPENHAMINA- SSA OLEVA LÄHETYSTÖ

KIRJELMÄ n:o 32/3.

Kööpenhamina- SSA 7 P.NÄ tammi- KUUTA 19 44.

VIITTAUS: N

..... P.NÄ KUUTA 19 PiTTY nro.....

VIITTAUS D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
1 / 55 Sub. 19 44		
10/- 44	Nro -	Liit. -
RYHMÄ	COATE	ASIA
5	C3	

Ulkoasiainministeriö- LLE

ASIA: Raportti.

Kööpenhaminan lähetystö lähettää kunnioittaen tämän mukana Ministeriölle raporttinsa nro 1, jonka nimikkeenä on "Sekasorto lisääntyy Tanskassa".

Lähettiläs

(Paavo Pajula)

KÖÖPENHAMINA SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 1.

Kööpenhamina ssa 7 p:nä tammi kuuta 1944. 1/55 SalD. 1944

Asia: Sekasorto lisääntyy Tanskassa.

ULKOASIAINMINISTERIO		
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	03	Liil. -

Mitä kauvemmin sota jatkuu, sitä enemmän kärjistyy tilanne myöskin Tanskassa. Varsinaisia sotatoimia ei täällä tosin ole suoritettu, ei edes lentopommituksia, mutta sitä lukuisammiksi ovat käyneet tuhotyöt saksalaisten hyväksi työskenteleviä tehtaita ynnä muita laitoksia vastaan. Ankarista rangaistuksista, jopa kuoleantuomioista huolimatta, joita viimeksimainittuja täälläkin nyttemmin on ruvettu soveltamaan, eivät tuhotyöt ole vähentyneet, vaan pikemminkin lisääntyneet. Erityisesti on mainittava raskaammanlaatuiset räjäyttämiset ja murhapoltot, joihin on osallistunut kymmenkunta jopa joskus parisenkymmentä miestä.

Salalehdet selittävät, että Tanska on nyt sotatilassa Saksan kanssa ja taistelee yhdessä muiden liittolaiskensojen kanssa yhteistä vihollista vastaan. Yleinen mielipide hyväksyy täydellisesti tämän käsityskannan. Tuhotyöntekijät - olivatpa ne kommunistisia työmiehiä tai konservatiivisia ylioppilaita - katsotaan vapaustaistelijoina, ja heitä kannattaa suurin osa kansaa sekä sanoin että teoin. Niitä verrataan vähäisiä piirejä, jotka eivät tuhotyötoimintaa hyväksy ja jotka etupäässä kuuluvat tanskalaisiin kansallissosialisteihin, pidetään isänmaan-

JAKELUOHJE:

.....

UE 3: A 4.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.
 Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
 Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
 Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

pettureina ja vihataan silmittömästi.

Erityisenä vihan kohteena ovat itärintamalla seksalaisten joukoissa taistelevat tanskalaiset vapaaehtoiset ja heidän täällä Tanskassa seksalaisten poliisimiesten apulaisina palvelevat aatetoverinsa. Heitä kutsutaan itärintamalla kaatuneen tanskalaisjoukon päällikön von Schalburgin mukaan yhteisellä nimellä Schalburg-joukoiksi - "Schalburg Folket". Heitä pidetään poikkeuksettomasti roistoina ja rikollisina ja myönnettävä on, että osa näistä vapaaehtoisista onkin seikkailijoita tai muuten huonoa ainesta.

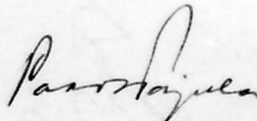
Viimeisinä aikoina on sattunut lukuisasti tapauksia, jolloin Schalburg-miehiä tai heidän kannattajiaan, jotka ovat avustaneet sabotöörin kiinniottamisessa ja joita kutsutaan ilmiantajiksi, "Stikker", on otettu kiinni ja salamurhattu. Tanskalainen poliisi ei ole kyennyt eikä luultavasti erikoisen innokkaasti yrittäneenkään saada murhaajia vangituiksi. Tämä seikka vuorostaan on suuttanut Schalburg-miehiä ja heidän kannattajiaan, ja seurauksena siitä - niin ainakin yleisesti luullaan - on ollut erinäisiä atentaatteja arvospidettyjä tanskalaisia poliitikkoja, sanomalehtimiehiä ynnä muita henkilöitä vastaan. Näistä mainittakoon murhayritys Berlingske Tidenden toimittaja, kansanedustaja Ole Björn Kraftia vastaan ja nyt viimeksi pari päivää sitten sattunut kirjailija Kaj Munkin järkyttävä murha.

On surullista todeta, että Tanskassa tällä tavoin on tultu tilanteeseen, jossa lain suoja ja turvaa kohta ei ole kenelläkään. Niin kauvan kuin salamurhien kohteina olivat Schalburg-miehet ja heidän kannattajansa, ei johtavien piirien yhtä vähän kuin sanomalehdistönkään taholta - kansallissosialistisia lehtiä lukuunottamatta - esitetty minkäänlaisia vasta-

lauseita näiden rikosten johdosta. Nyt vihdoin, Kaj Munkin murhan jälkeen, on viiden yhteistoiminnassa olevan puolueen nimessä julkaistu paheksumislausunto väkivallantöitä vastaan poliittisessa taistelussa. Valitettavasti kuitenkin on viha ja kiihko toisin ajattelevia vastaan mennyt niin pitkälle, että paheksumislausunnot, kuinka arvovaltaiselta taholta ne tulevatkaan, tuskin enää voivat pidättää kiihkoutuneita ihmisiä käyttämästä aseita toisiaan vastaan. Tämä on sitäkin pelättävämpää, kun sabotööreinä ja aseenkäyttäjinä toimivat ehkä suurimmaksi osaksi kommunistit, jotka tunnetusti eivät häikäile mitään ja joiden suunnitelmiin kuuluu porvarillisen yhteiskuntajärjestyksen mahdollisimman suuri häiritseminen.

Kööpenhaminassa 7 p:nä tammikuuta 1944.

Lähettiläs

(Paavo Pajula)

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 83.

ASIA: _____

Kööpenhaminassa olevan lähetystön raportti n:o 2.

Ministeri Pajula.

4/2-44.

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 253/43.

Kööpenhamina-SSA 4 P.NÄ helmi- KUUTA 19 44

VIITTAUS: N

P.NÄ KUUTA 19 P.TTY n:o

VIITTAUS D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
2 / 55 Sald. 44		
12/2-44	No -	Liik -
NYPLÄÄ	OMTC	ASIA
5	C3	

Ulkoasiainministeriö-LLE

ASIA: Raportti.

Kööpenhaminan lähetystö lähettää tämän mukana kunnioittaen Ministeriölle raporttinsa No 2, jonka nimikkeenä on "Tohtori Bestin haastattelu".

Lähettiläs

(Paavo Pajula)

KÖÖPENHAMINA SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 2.

Kööpenhamina ssa 4 p:nä helmi kuuta 1944.

Asia: Tohtori Bestin haastattelu.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
2	55	Sala 44
12/2-44	MS	-
KYHÄ	CS	
5	CB	

Minulla oli tänään pitempi keskustelu Saksan tšekiläisen valtuutetun tohtori Bestin kanssa. Lähimpänä aiheena siihen, että menin hänen puheilleen, oli eilisisissä Ruotsin lehdissä ollut uutinen, jossa kerrottiin, että tanskalainen insinööri Christiani olisi tohtori Bestin asiamiehenä (som ombud för d:r Best) käynyt Ruotsin ulkoministerin Güntherin ynnä muiden huomattavien ruotsalaisten luona poliittisluontoisissa tehtävissä. Hän oli muka tiedustanut, suostuisiko Ruotsi miehittämään Tanskan ja Norjan, siinä tapauksessa että Saksa veisi joukkonsa pois näistä maista, sekä takaamaan niiden neutraliteetin sodan aikana.

Insinööri Christiani on perustanut tunnetun insinööri-toimiston Christiani & Nielsen, joka näinä päivinä täyttää 40 vuotta ja jolla on haaraosastoja ympäri maailman, m.m. Suomessa. Kun hän viime vuosina on ottanut osaa myöskin poliittiseen elämään, toimien m.m. ajoittain kansanedustajana, ja sen ohessa kuuluu niihin verrattain harvoihin tanskalaisiin, jotka ovat koettaneet ylläpitää suhteita Saksaan, katsoin olevan syytä ottaa lähemmän selon siitä, mitä perää Ruotsin lehtien uutisessa oli.

Tohtori Best kertoi, että insinööri Christiani, jonka hän hyvin tunsi, oli joku aika sitten liikeasioittensa vuoksi käy-

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

nyt Ruotsissa ja sieltä palattuaan kertonut hänelle ruotsalais-
ten lehtien mainitsemista puuhistaan, joihin hän itse, eikä
suinkaan tri Best, oli ottanut aloitteen. Herra Best sanoi
suhtautuvansa skeptillisesti yksityishenkilöihin, jotka puuttui-
vat valtioiden välisiin asioihin, ja kertoi minulle eräistä
muistakin insinööri Christianin edesottamuksista, joita hän piti
fantastisina. Mitä kyseessäolevaan ehdotukseen tulee, tri Best
katsoi, ettei sillä ollut minkäänlaisia toteuttamisen mahdolli-
suuksia. Ensinnäkin siitä syystä, että Saksassa ei yleensä ole
luottamusta Ruotsiin eikä senvuoksi varmaankaan haluttaisi las-
kea ruotsalaisia joukkoja Saksan rajojen läheisyyteen. Toiseksi
ei olisi mitään takeita siitä, että Ruotsi kykenisi tai edes
haluaisikaan vastustaa anglosakseja, jos ne tahtoisivat käyttää
tilaisuutta hyväkseen vallatakseen Tanskan ja Norjan. Insinööri
Christianin suunnitelmat olivat jo näiden syiden vuoksi vaikeat
Ruotsi
toteuttaa ja kun lisäksi/ tuskin olisi halukas tällaiseen seik-
kailuun ryhtymään, oli koko puuha tohtori Bestin mielestä kuol-
leena syntynyt.

Tätä kirjoittaessani en vielä tiedä, mitenkä tanskalaiset
suhtautuvat insinööri Christianin suunnitelmiin. Vaikka he tie-
tysti mielellään näkisivät, että saksalaiset poistuisivat täältä,
luulen kuitenkin, että hekään eivät erikoisella innostuksella
Christiania kannata, koska häntä pidetään liiaksi saksalaismie-
lisenä ja siis vähemmän luotettavana henkilönä.

Huomaatan ohimennen, että kyseessäoleva uutinen on tyyppi-
nen näyte nykyisestä ruotsalaisesta journalistiikasta. Ilman vas-
tuuntuntoa julkaistaan siellä Tanskan tapahtumista tietoja, jotka
ovat liioiteltuja tai väritettyjä ja joissa toisinaan ei ole
siteeksikään totuutta. Sikäli kuin täältä käsin voin arvostella,
on asianlaita sama Suomea ynnä muita maita koskeviin uutisiin
nähdän. Tämäntapainen uutispalvelu, joka sen ohessa monasti

näyttää tendenssimäiseltä, on valitettava senkin vuoksi, että se vaikuttaa harhauttavasti yleisen mielipiteen muodostumiseen.

Edelleen keskustelimme tohtori Bestin kanssa sabotaasitilanteesta. Hän myönsi erehtyneensä aikaisemmassa uskossaan, että tuhotyöt saataisiin loppumaan tai ainakin vähenemään tanskalaisen ja saksalaisen poliisin energisen yhteistoiminnan avulla. Samalla hän huomautti, ettei tanskalaisilla pitäisi olla aiheita erikoisemmin ylpeillä, kuten he tekevät, sabotaasitoiminnastaan. Jos he silloin, kun saksalaiset tulivat maahan, olisivat ryhtyneet vastarintaan, olisi sitä voinut kutsua urhoollisuudeksi, mutta kun he nyt vasta, luullen varmasti Saksan pian häviävän sodan, rupeavat tuhopolttoin ja salamurhin saksalaisia vastustamaan, ei heidän menettelyssään voi nähdä mitään "heroismia". Muuten kärsivät tanskalaiset tohtori Bestin mielestä sabotaasitöistään enemmän itse kuin saksalaiset, joille ne eivät peljoakaan merkitse.

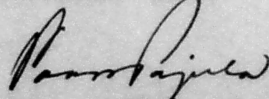
Vielä kertoi herra Best, että konservatiivit ja sosiaalidemokraatit hänen tietojensa mukaan nyttemmin ovat ruvenneet pelkäämään, että kommunistit, jotka innokkaimmin tekevät tuho töitä ja joita senvuoksi on ylistetty "patriooteiksi", todellisuudessa toimivat enemmän omaan pussiinsa kuin demokraattisen Tanskan hyväksi. On nim. herännyt epäluuloja siitä, että kommunistit keräisivät ja säästäisivät anglosakseilta saamiaan aseita ja ammuksia tulevaa vallankumousta varten, johon he ryhtyisivät saksalaisten poistuttua maasta. Kommunistitkin tietävät jo, että heitä muiden puolueiden taholla epäillään, minkä tohtori Best oli huomannut m.m. erästä heidän julkaisemastaan "Land og Folk"-nimisestä salalehdestä, joka oli sisältänyt joukon syytöksiä erityisesti tanskalaista upseeristoa vastaan. Ilmauksena tästä kommunistien vihamielisyydestä upseereja kohtaan tri Best piti pari päivää sitten tehtyä murhayritystä tanska-

laista kapteenia, kreivi Brockenhuus-Schackia vastaan, mikä hänen käsityksensä mukaan oli kommunistien suorittama. (Tähän huomautan, että tanskalaisten varman luulon mukaan ovat mainitun tihutyön suorittaneet Schalburg-miehet saksalaisten tukena. Rikospaikan lähetyvillä oli nim. ollut auto, jolla rikolliset pakenivat ja jollaisia kommunisteilla ei ole.)

Kysyin edelleen tohtori Bestiltä, mitä hän arveli engloksien invasionsuunnitelmista. Hän vastasi pitävänsä todennäköisenä, että invasionsia piakkoin yritettäisiin, ei kuitenkaan Tanskaan tai Norjaan, vaan pikemminkin jollekin kanaalin rannikkoseudulle. Ruotsista käsin kuulemaani otaksumaa, että invasionsi luultavasti tapahtuisi monessa paikassa yhtäkaa, tohtori Best puolestaan ei uskonut. Hänen mielestään liittoutuneet sen kautta vaarantaisivat liian suuren osan laivastostaan.

Koskettelimme lopuksi kysymystä Saksan uudesta salaisesta aseesta ja erityisesti paljon puhutusta raketitorpeedosta. Tiedusteluuni, milloin se ajetaan ottaa käyttöön, tri Best vastasi, ettei sillä kannattanut ryhtyä pommittamaan esim. Lontoota, koska sen kautta kuitenkaan ei sotaa voitettaisi, vaan korkeintaan saataisiin kostetuksi Berlinille aiheutettuja hävityksiä. Sen sijaan oli hänen mielestään edullisempaa käyttää mainittua asetta maihinnousujoukkoja ja niiden tarpeiksi kerättyjä laivastoja vastaan. Effekti tulisi silloin olemaan suuri, jopa ratkaiseva koko sodalle. Keskustelustamme ei käynyt selville, oliko Saksalla mahdollisesti muitakin salaisia aseita kuin kyseessä oleva raketitorpedo. Sain sen vaikutelman, että tri Best vältteli koskettelemasta tätä kysymystä.

Kööpenhaminassa, 4 p:nä helmikuuta 1944.

(Paavo Pajula)

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 23.

ASIA: _____

Köpenhaminassa olevan lähetystön raportti n:o 3.

Ministeri Pajula.

7/2-44.

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 254/44.

Kööpenhamina-SSA 7 P:ÄÄ Helmi-KUUTA 19 44.

VIITTAUS: _____ N

P:ÄÄ _____ KUUTA 19 _____ P:TTY _____ n:o _____

VIITTAUS _____ D. U. M. _____ / _____ 19 _____

ULKOASIAINMINISTERIÖ

3 / 55 Sal 44

12/2-44 No - -

5	03	
---	----	--

Ulkoasiainministeriölle

ASIA: Raportti.

Kööpenhaminan lähetystö lähettää tämän mukana kunnioittaen Ministeriölle raporttinsa N:o 3, jonka nimikkeenä on "Eräs tiedoitus."

Lähettiläs

Paavo Pajula
(Paavo Pajula)

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 3.

Kööpenhamina-ssa 7 p:nä helmi-kuuta 1944.

ULKOASIAINMINIST.		
3 / 55	Sal	44
12/2-44	5 -	100 -
5	03	

Asia: Eräs tiedoitus.

Puheillani kävi 4 p:nä t.k. vanha Suomi-ystävä, sanomalehdentoimittaja Peter de Hemmer Gudme. Hän on ollut vapaaehtoisena sotilaana sekä Suomen että Viron vapaussodissa ja toiminut sotakirjeenvaihtajana Suomessa talvisodan aikana sekä vuonna 1941. Sen ohessa on hän julkaissut kaksi Suomea koskevaa kirjaa "Finland Nordens Østvold" (1939) ja "Finlands Folk i Kamp" (1940). Hänet vangittiin noin vuosi sitten yhdessä professori Chievitzin kanssa saksalaisvastaisesta toiminnasta ja tuomittiin muutaman kuukauden vapausrangaistukseen. Nykyisin osallistunee hän yhdessä muiden tanskalaisten patriottien kanssa taisteluun saksalaisia vastaan asuen jossain "maan alla".

Herra Gudme tuli luokseni maskeerattuna (silmälasit ja viikset), joten minun oli aluksi vaikea tuntea häntä. Hän jätti näin kuuluvan kirjeen:

"Deres Excellence,

Uanset Deres Excellences og mine Følelser anser jeg det for min Pligt overfor Finland at bringe nedenstaaende til Deres Excellences Kendskab og jeg anmoder Deres Excellence om snarest at underrette Republikken Finlands Regering herom:

JAKELUOHJE:

~~Ulkomaanedustuksen tiedoitus~~
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Den bedst informerede udenlandske Korrespondent i Berlin, der er en nær Ven af Finland, har bedt mig bringe følgende til officielle finske Kredses Kundskab:

I Berlin er man ganske klar over, at de første 14 Dage vil være afgørende for Finlands Skæbne - hvis det ikke allerede er for sent. Med det tyske Tilbagetog fra den sydlige Kyst af den finske Bugt kommer Finlands sidste Chance for at faa en Separatfred.

Finland maa sikkert regne med at miste Viborg og det karelske Næs, hvorimod der antagelig vilde være Mulighed for at bevare Hangö. Betop i denne Situation har Rusland Raad til at være mere large end tidligere, og baade England og U.S.A. er interesseret i at bevare Finland selvstændigt og som nordisk Land d.v.s. udenfor den russiske Interessessfære.

Han mener, der vil være Mulighed for, hvis Ernærings-situationen forbyder Finland at slutte Fred nu, at England i saa Fald vil kunne afse den fornødne Tonnage til via Sverige at sende Finland de nødvendige Levnedsmidler.

Han betoner gentagne Gange, at det var sidste Mulighed for Finland til at gøre sig Haab om at faa en Fred, hvorved det bevarer i hvert Fald sin Selvstændighed.

Han har drøftet Spørgsmaalet med sine finske Venner i Berlin, og disse er enige med ham, men tilføjer, at det af indre politiske Grunde næppe er muligt at tage et finsk Initiativ i denne Sag, idet de Partier (Socialdemokratiet og det svenske Folkeparti), inden for hvilke man klarest ser Situationens Fare, frygter for at blive stemplet som upatriotiske, hvis de tager Initiativet til en saadan Fred.

Deres Excellences ærbødige

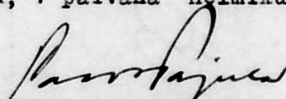
Peter de Hemmer Gudme."

Lausuin herra Gudmelle ihmettelyni siitä, että hänen tuttavansa halusi saattaa ylläolevan juuri minun kauttani Suomen hallituksen tietoon eikä esim. ministeri Kivimäen kautta, mihin herra Gudme vastasi, että kyseessäoleva henkilö, jonka nimeä hän ei tahtonut ilmoittaa, oleskeli paraikaa Kööpenhaminassa.

Käsitykseni herra Gudmen esiintymisestä on, että hän vilpittömästi tarkoitti maamme parasta jättäessään minulle kirjeensä. Sen sijaan en ole varma siitä, että hänen mainitsemansa henkilö todella on ollut Berlinissä tai että hän yleensä on olemassakaan. Todellinen neuvonantaja saattaa yhtä hyvin olla hän itse ja hänen ystävänsä, jotka voivat luulla neuvonjen paremmin tehoavan, kun ne ilmoitetaan Berlinistä käsin saaduiksi. Huomattava on lisäksi, että eräs herra Gudmen veljistä joku aika sitten pakeni Englantiin, jossa hän edelleen oleskelee. Neuvot saattavat senvuoksi myös olla englantilaiselta taholta peräisin.

Vaikka hyvin tiedän, että meillä on ystävällisiä neuvonjia enemmän kuin tarpeeksi, olen kuitenkin katsonut syytä olevan saattaa herra Gudmen demarchin Ministeriön tietoon.

Kööpenhaminassa, 7 päivänä helmikuuta 1944.

(Paavo Pajula)

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 63.

ASIA: _____

Kööpenhaminassa olevan lähetystön raportti n:o 4.

Ministeri Pajula.

2/2-44.

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 371/70.

Kööpenhamina-SSA 21 P.NÄ helmi. KUUTA 1944.

VIITTAUS: N

P.NÄ KUUTA 19 P.TTY no.

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
4	55	Sal. D. 44
2/2-44	NO -	LIIK -
5	C3	ASIA

Ulkoasiainministeriö- LLE

ASIA: Raportti.

Kööpenhaminan lähetystö lähettää tämän mukana Ministeriölle kunnioittaen raporttinsa nro 4, jonka nimikkeenä on "Suunnittelut Tanskan ja Norjan miehittämisestä ruotsalaisilla joukoilla."

Lähettiläs

Paavo Pajula

(Paavo Pajula)

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 4.

Kööpenhamina-ssa 21 p:nä helmi-kuuta 1944.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
4 55	Sal	44
24/2 - 44	-	-
5	C3	

Asia: Suunnittelut Tanskan ja
Norjan miehittämisestä
ruotsalaisilla joukoilla.

Kerroin viimeisessä raportissani tanskalaisen insinööri-tohtori Christianin suunnitelmista, joiden tarkoituksena oli saada Ruotsi taivutetuksi miehittämään Tanska ja Norja siinä tapauksessa, että Saksa veisi joukkonsa pois näistä maista. Insinööri Christiani kävi muutama päivä sitten luonani ja otin tällöin hänen kanssaan puheeksi kyseessä olevat suunnitelmat.

Herra C. kertoi työskennelleensä asian hyväksi kolmen kuukauden ajan ja käyneensä Ruotsissa noin 25 eri henkilön puheilla asiasta. Kaikki puhuttelemansa henkilöt - ulkoministeri Gyntheristä alkaen - olivat vaikutusvaltaisia poliitikkoja, diplomaatteja tai liikealan edustajia. He olivat osoittaneet kiinnostusta asiaan, jopa useat kannattaneet ajatusta. Viimeksi mainittuihin kuului m.m. Norjan Tukholmassa oleva lähettiläs, joka oli luvannut alistaa ehdotuksen Lontoossa olevan hallituksen harkittavaksi ja sen jälkeen palata asiaan.

Mainittu lähettiläs antoi sitten jonkun ajan kuluttua lopullisen vastauksensa. Siinä hän ilmoitti, ettei Norjan hallitus ollenkaan hyväksynyt ajatusta ja kielsi jyrkin sanoin itsekään sitä millään tavoin kannattaneensa. Insinööri Christia-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

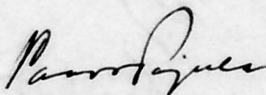
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustukseen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ni näytti olleen pahoillaan lähettilään esiintymisestä ja selitti, ettei hän sen jälkeen enää katsonut voivansa asiassa mitään tehdä. Samalla hän lausui ihmettelynsä sen johdosta, että Norjan pakolaishallitus, jonka olisi voinut luulla haluavan niin pian kuin mahdollista päästä irti Qvislingistä ja hänen miehistään, ei ollut sen paremmin reagoinut herra Christianin suunnitelmiin.

Lausuin olettamuksen, että Norjan hallitus ehkä oli tiedustanut Englannin hallituksen kantaa ehdotukseen nähden, mikä todennäköisesti oli kielteinen, koska ~~xxxx~~/toteuttaminen olisi merkinnyt Saksan Norjassa ja Tanskassa olevien joukkojen vapautumista toisiin tehtäviin. Insinööri Christiani arveli myös, että Englannin hallitus oli hyljännyt ajatuksen ja että Norjan hallitus näin ollen ei voinut muuta kuin antaa epäävän vastauksen, kannattipa se ehdotusta tai ei.

Kööpenhaminassa, 21 päivänä helmikuuta 1944.

(Paavo Pajula)

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 83.

ASIA: _____

Käpänhaminassa olevan lähetystön raportti n:o 5.

Ministeri Pajula.

28/2-44.

S a l a i n e n .

KÖÖPENHAMINA- SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
5/55 Sal 44		
3/3-44	NO -	LI -
KYHMA	COLOS	ASIA
5	C3	

KIRJELMÄ n:o 421/77.

Kööpenhamina- SSA 28 P.NÄ helmi- KUUTA 19 44.

VIITTAUS:

P.NÄ KUUTA 19 P.TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö- LLE

ASIA: Raportti.

Kööpenhaminan lähetystö lähettää tämän mukana kunnioittaen Ministeriölle raporttinsa N:o 5, jonka nimikkeenä on "Pohjoismaiden Yhdysvallat III".

Lähettiläs

(Paavo Pajula)

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 5.

Kööpenhamina-ssa 28 p:nä helmi-kuuta 1944.

Asia: Pohjoismaiden Yhdysvallat III.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
5 / 55 Sal. 12.44		
3/3-44	№ -	LIIK -
ASIA	LUOKA	ASIA
5	C3	

Vaikka nykyhetkellä, maailmansodan lähestyessä ratkaisuun kohti, ajatukset niin meillä kuin muuallakin kohdistuvat aktuaalisempiin asioihin, katson kuitenkin olevan syytä muutamien sanoin kosketella kysymystä siitä, millä kannalla suunnittelut kiinteämmän yhteyden aikaansaamiseksi pohjoismaiden välillä sodan jälkeen tätä nykyä ovat. Kun tämä kysymys on erityisesti täällä Tanskassa ollut mitä vilkkaamman pohdinnan alaisena, on minun senkin vuoksi vaikea sitä vaitiollen sivuuttaa.

Heti aluksi on mainittava, että tšekäläinen sanomalehdistö nykyisin vaikenee täydellisesti asiasta. Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, että kysymys ei enää kiinnostaisi tanskalaista yleisöä, vaan johtuu se lehdistön viime vuoden elokuun tapahtumien jälkeen tekemästä päätöksestä olla julkaisematta mitään poliittisluontoisia kirjoituksia, olivatpa ne mitä laatua tahansa. Samoihin aikoihin kuin kuningas, eduskunta ja hallitus lopettivat toimintansa, ryhtyivät näet sanomalehdetkin poliittisiin kirjoituksiin nähden lakkoon, motivoiden menettelyään sillä, että kun ei kerran saa vapaasti kirjoittaa, ei kannata kirjoittaa ollenkaan.

Vaikka sanomalehdet siis vaikenivat, olen monista kes-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kusteluistani eri piirien edustajien kanssa huomannut, että mahdollisimman lujan liittosuhteen aikaansaaminen pohjoismaiden välillä yhä edelleen on tanskalaisten hartaimpia toivomuksia. Tämä siitakin huolimatta, että myönnetään tässä asiassa juuri nykyhetkellä kuljettavan pahassa vastatulessa.

Mitä ensinnäkin Norjaan tulee, on tämän maan Lontoossa olevan hallituksen taholta jo pitemmän ajan kuluessa kuulunut sorääniä. Pohjoismaiden välinen puolustusliitto, sanotaan siellä, ei tarjoa Norjalle riittäviä turvallisuustakeita ja kun maan kauppa ja merenkulku sitäpaitsi pääasiassa suuntautuu länteen päin, on Norjan, mainitun hallituksen mielestä, liityttävä Englannin johtamaan valta- ja talouspiiriin. Samanlaista käsityskantaa olen huomannut täällä oleskelevien norjalaistenkin edustavan. Sikäli kuin Norjasta on voitu saada tietoja, ollaan siellä pääasiassa samaa mieltä, joskin löytynee myös sellaisia piirejä, joissa pohjoismaista suuntausta kannatetaan. Tanskalaiset eivät ainakaan toistaiseksi ole ottaneet norjalaisten "separatismia" erikoisen vakavalta kannalta, vaan uskotaan täällä, että vaikka norjalaiset tässä, kuten yleensä kaikissa asioissa, ovat vastahangan vetäjiä, he lopulta kuitenkin taipuvat yhteistoimintaan muiden pohjoismaiden kanssa.

Ruotsiin nähden tšekäläisissä asianharrastajapiireissä on oltu melko toiverikkaita. Tukea optimismiin ovat antaneet useiden arvovaltaisten ruotsalaisten lausunnot. Erityisellä ilolla on todettu, että eräät hallituksen jäsenetkin ovat viimevuotisissa puheissaan - tosin kyllä varovaisessa muodossa - selittäytyneet pohjoismaisen liittoajatuksen kannattajiksi. Jonkun verran pettymystä on herättänyt, ettei Ruotsista viime ai-

koina ole kuulunut asiasta hiiskahdustakaan. Epäilijät ovat koko ajan huomauttaneet, että Ruotsi tuskin uskaltaa Venäjän pelossaan mihinkään sellaisiin liittoutumiin mennä, mitkä ovat venäläisille epämieluisia. Kun nyt bolshevikkien menestykset rintamalla ovat yhä jatkuneet ja Stalin on selvästi antanut ymmärtää, ettei hän hyväksy pohjoismaista liittoa, on siinä tärkeäisten mielestä selvä syy ruotsalaisten nykyiseen pidättyväisyytteen. Luja luottamus anglosaksien voittoon ja usko siihen, että he suhtautuvat myöskämielisesti pohjoismaiseen yhteisrintamaan, on kuitenkin ylläpitänyt tanskalaisissa toivoa asian kehittymisestä suotuisaan suuntaan.

Vaikka Tanskassa, kuten mainittu, sanomalehdet eivät nykyisin kirjoita mitään pohjoismaiden liittoajatuksista, pitävät sensijaan erinimiset aikakauskirjat yhä jatkuvasti asiaa vireillä. Erityisesti tekee sen kenraali Within perustaman "Det frie Nord"-nimisen yhdistyksen samanniminen kuukausilehti. Kenraali itse esiintyy aina silloin tällöin yhdistyksensä haaraosastojen kokouksissa puhujana samasta asiasta. Myöskin täällä Kööpenhaminassa on yhdistys aktiivisessa toiminnassa ja sen jäsenluku kasvaa nopeasti. Hieman ihmettelyä herättää, että saksalaiset, jotka edelleen hoitelevat täällä sensuuria ankaralla kädellä, sallivat kaiken tämän tapahtua. Ainoana selityksenä siihen kuuluu olevan se, että he pitävät koko ajatusta utopistisena ja sen ajajia siinä määrin vaarattomina, ettei heidän puuhailujaan kannata vakavalta kannalta ottaa.

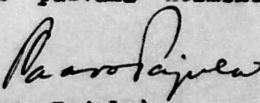
Mainitsen ohimennen, että "Det frie Nord" julkaisi tuonnottain kiertokyselyn, jossa muun muassa kysyttiin, haluatteko pohjoismaista yhteistyötä paitsi sivistyksellisellä myöskin ulko- ja puolustuspoliittisella alalla sekä pidättekö pohjois-

maiden liittovaltion muodostamista toivottavana. Viime numerossaan julkaisi lehti m.m. tohtori Eirik Hornborgin vastaukset näihin kysymyksiin, joista hän vastasi edelliseen "Ja; eljes vore väl det nordiska samarbetet knappast mödan värt" ja jälkimmäiseen "Ja, men med stor inre självständighet för delstaterna".

Viimeinen vaihe tässä kysymyksessä on Tanskan osalta Christmas Møllerin esiintyminen Englannin alahuoneessa. Herra Møller, jota pidetään Tanskan vastustuspolitiikan ja sabotaasi-toiminnan johtajana, sai nimittäin pari viikkoa sitten harvinaisen tilaisuuden puhua Englannin parlamentin jäsenille alahuoneen istunnossa ja selitti hän silloin hylkäävänsä ajatuksen "yhtyneestä Skandinaviasta" ja kannattavansa sen sijaan Skandinavian maiden yhteistyötä tulevassa uudessa "maailmanjärjestössä", kuten aikaisemmin tapahtui Kansainliitossa. Kun herra Møller - edellyttäen että liittoutuneet voittavat sodan - epäilemättä tulee olemaan Tanskan politiikan johtavia henkilöitä sodan jälkeen, on sängen mahdollista, että hän myöhemminkin tulee käyttämään vaikutusvaltaansa pohjoismaiden liittoajatuksen ajajia vastaan.

Olin pari päivää sitten tilaisuudessa keskustelemaan asiasta eräiden Norden-yhdistyksen takäläisten johtomiesten kanssa. Kaikki tuntuivat olevan tyytymättömiä Christmas Møllerin esiintymiseen, mutta arvelivat jotkut, että herra Møller kenties oli syistä, joita täällä Tanskassa ei tunneta, katsonut tarpeelliseksi esiintyä yllämainitulla tavalla. Erät olivat sen ohessa sitä mieltä, ettei hänellä sodan jälkeen tulisi olemaan tässä maassa niin suurta vaikutusvaltaa kuin yleensä luullaan.

Kööpenhaminassa, 23 päivänä helmikuuta 1944.

(Paavo Pajula)

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C3

ASIA: _____

Hööröpenhaminassa olevan lähetystön rap. n:o 6.

Ministeri: Rajala.

9/3 1944.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
 No 6/55 h. 44
 12/3-44
 5 03

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 536/94.

Kööpenhamina-SSA 9 P:NÄ maalis- KUUTA 19 44.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY no

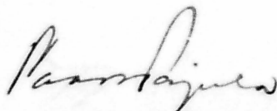
VIITTAUS: D.U.M. / 19

Ulkoasiainministeriö-LLE

ASIA: Raportti.

Kööpenhaminan lähetystö lähettää tämän mukana kunnioittaen Ministeriölle raporttinsa No 6, jonka nimikkeenä on "Tanskalaiset ja Suomen rauhantekohuhut".

Lähettiläs

(Paavo Pajula)

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. ULKOASIAINM Salainen.

RAPORTTI n:o 6.

Kööpenhamina, ssa 9 p:nä maalis-kuuta 1944.

6/55 fac. 44
13/3-44
5 C3

Asia: Tanskalaiset ja Suomen
rauhantekohuhut.

Tanskassa samoin kuin kaikkialla muualla maailmassa on jännityksellä seurattu pyrkimyksiä, joiden tarkoituksena on ollut Suomen irrottaminen sodasta. Sanomalehdet eivät tosin julkaise pääkirjoituksia asiasta - ne ovat, kuten aikaisemmin olen tiedoittanut, lakossa poliittisluontoisiin artikkeleihin nähden - mutta yksityispiireissä sen sijaan on meidän rauhanasiamme mitä vilkkaimman pohdinnan kohteena.

Voidaan heti aluksi todeta, että täällä ollaan miltei yksimielisiä siitä, että Suomen on nyt paras tehdä rauha millä ehdoilla tahansa. Katsotaan, että Suomi on liian pieni maa voidakseen menestyksellä puolustautua mahtavaa naapuriaan vastaan. Neuvostoliiton tarjoamat ehdot ovat sen lisäksi tanskalaisten mielestä olosuhteihin nähden tyydyttävät. Suomen lehtien kirjoitukset, joista uutisosastossa julkaistaan otteita, eivät ole sannottavasti voineet horjuttaa yleistä mielipidettä. Ollaan vakuuttuneita siitä, että Suomi lähitulevaisuudessa tekee rauhan.

Odotettaessa päivästä toiseen meidän antautumistamme alkoi kaikenlaisia mielettömiä huhuja liikkua, kuten esim. että lähetystömme oli saksalaisten miehittämä. Liikemiehet rupesivat vaatimaan etukäteen maksua pienimmistäkin kaupoista ja sanomalehtien

JAKELUOHJE:

Tavallinen

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

toimituksista soitettiin lähetystöön ja tiedusteltiin, vieläkö olemme vapaalla jalalla. Yksinpä Finlandshjälpen tai oikeammin sen sihteeri säikähti niin, että ryhtyi kiireellisiin toimenpiteisiin suomalaisten lasten valvojina täällä työskentelevien kolmen lotan pelastamiseksi pois Tanskasta! Lotat oli jo puhelimitse kutsuttu Kööpenhaminaan poislähtämistä varten, kun lähetystön ja kouluneuvos Mandelinin väliintulon avulla matka saatiin peruutetuksi.

Syynä tanskalaisten vakaumukseen on ensi sijassa se, että täällä uskotaan kaikki, mitä Englannin radiossa tiedoitetaan. Kun siellä sanotaan, että Suomella on nyt viimeinen hetki irtautua sodasta ja että Neuvostoliiton rauhanehdot ovat hyvät, ei tanskalaisilla ole epäilyksiäkään, ettei näin olisi asianlaita. Myönnetään tosin, että ehdot ovat meille eräissä suhteissa raskeat, mutta ei nähdä, että itsenäisyytemme olisi niiden hyväksymisen kautta vaarassa. Uskotaan, että Englanti ja Amerikka kyllä huolehtivat siitä, että Neuvostoliitto täyttää rauhanehdot.

Lisävaikuttimena siihen, että Tanskassa suorastaan toivotaan Suomen tekevän rauhan, on käsitys, että Saksa sen kautta kärsisi huomattavan tappion. Katsotaan, että kaikki, mikä suinkin vahingoittaa Saksaa, on omiaan lyhentämään sotaa ja samalla myös tanskalaisten kärsimyksiä. Tunnetaan kyllä myötätuntoa meitä kohtaan, mutta oman maan intressit painavat kuitenkin enemmän.

Huomattava vaikutus Tanskan yleiseen mielipiteeseen on vihdoin tässä, kuten kaikissa muissa asioissa, Ruotsin kannanotolla. Täällä on todettu, että meille tarjotut rauhanehdot on Ruotsissakin hyväksytty ja niitä meille suositeltu. Vaikka Ruotsin lehden myynti täällä on kielletty, pitävät salalehdet huolta siitä,

että niiden tärkeimmät kirjoitukset tulevat Tanskassa tunnetuiksi. Radion ja matkustajain kautta saadaan niinkään tietojakin ruotsalaisten mielialoista.

Lopuksi mainitsen, että täällä tietenkin on sellaisia piirejä, jotka arvioivat oikein meidän tilanteemme. Ne ovat valitettavasti kuitenkin enimmäkseen sellaisia, joita ei pidetä "hyvinä tanskalaisina". Sitä ilahduttavampaa oli tänään lukea Berlingske Tidendessä professori H.O.G. Ellingerin lausunto meidän puolestamme. Professori Ellinger on kaikissa piireissä arvovaltaa nauttiva henkilö ja on hän tohtori Norman-Hansenin ohella ainoa elossa oleva tanskalainen, joka on allekirjoittanut vuoden 1899 "Pro Finlandia"-adressin. Prof. Ellingerin lyhyt kirjoitus on näin kuuluva:

"Kan det moralsk forsvares, at man til Finland stiller Krav om betingelsesløs Kapitulation? Hvad har Finland gjort? Forsvaret sig, da det blev angrebet! Skal Landet undgælde for, at det gjorde det eneste, der kunde gøres? Er det ikke et Krav, der stilles overalt, at en Nation eventuelt skal kæmpe for sit Liv? Og i Vinterkrigen gjorde Finnerne det paa en Maade, der vakte den ganske Verdens Beundring. Finland stod dengang helt alene. At det senere kom en Kamp imellem Tyskland og Finlands Fjende Rusland, bør ikke føre til, at Finland prisgives; det nyder stadig en stor Sympati ogsaa i de angelsaksiske Lande, og de Idealer, som raader i disse, vil det vare skabnesvangert helt at sætte til Side af deres ledende Statsmand, det vilde ramme Menneskeheden for haardt."

Kööpanhaminassa, 9 päivänä maaliskuuta 1944.

(Paavo Pajula)

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 63.

ASIA: _____

Köpenhaminassa olevan lähetystön raportti n:o 7.

Ministeri Pajula.

27/3-44.

KÖÖPENHAMINA- SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 704/111.

Kööpenhamina- SSA 27 P:NÄ maalis- KUUTA 19 44.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

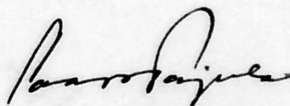
ULKOASIAINMINISTERIÖ.		
No 9 / 56 Sal. D. 18 44		
30/3-44	No -	Liit. -
RYHMÄ	COASTE	ASIA
5	C3	

..... Ulkoasiainministeriö- LLE

ASIA: Raportti.

Kööpenhaminan lähetystö lähettää tämän mukana kunnioittaen Ministeriölle raporttinsa No 7, jonka nimikkeenä on "Tietoja Tanskan tuholaisrintamalta".

Lähettiläs

(Paavo Pajula)

KÖÖPENHAMINA SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 7.

Kööpenhamina ssa 27 p:nä maalisk. kuuta 1944.

Asia: Tietoja Tanskan tuholais-
rintamalta.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
9/56 Sal. 19 44		
30/3-44	Mo -	LML. -
KYNNÄ	OSASTO	ASIA
f	C3	

Omaisuuteen kohdistuva tuhotoiminta kohosi täällä vuoden vaihteessa huippuunsa. Saksan hyväksi työskenteleviä tehtaita, työpajoja ja verstaiteita hävitettiin tai vahingoitettiin päivittäin ympäri maata. Niinpä kuultiin täällä Kööpenhaminassa yhteen aikaan joka ainoa ilta kellon lähetessä kahdeksaa, jolloin katu-liikenne niihin aikoihin oli lopetettava, kovempia tai hiljaisempia räjähdyksiä milloin mistäkin osasta kaupunkia.

Nyttemmin, parin kolmen viimeisen kuukauden kuluessa, ovat tämänlaatuiset tuhotyöt asteittain vähentyneet siinä määrin, ettei niistä käytännöllisesti katsoen ole paljoakaan haittaa saksalaisille. Syynä siihen sanotaan olevan sen seikan, että Christmas Møller olisi kieltänyt sabotöörejä jatkuvasti hävitämästä Tanskan tuotantolaitoksia, jotka ovat tarpeellisia Tanskan talouselämälle pian tulevan rauhan jälkeen.

Omasta puolestani luulen pääsiallisen syyn olevan toisen. Takäläiset saksalaismieliset rupesivat näet alkuvuodesta toimeenpanemaan kostotuhoamisia, jotka kohdistettiin sellaisiin rakennuksiin kuin ylioppilastalo, soutuklubin paviljonki, tanskalainen filmitelieeri, sanomalehtien kirjapainot j.n.e. Tällainen vastapuolen taholta suoritettu järjestelmällinen tuhoaminen pani

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

UE 2: A 4.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomassedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomassedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

luullakseni vihdoin sabotaashitoiminnan johdon käsittämään, että tehtaiden y.m. hävittämistä ei kannattanut enää ainakaan samassa laajuudessa jatkaa.

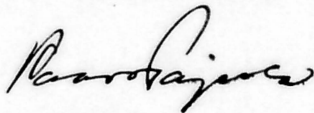
Kansalaisten murhaamista sen sijaan jatketaan edelleen entisellä kiihkolla. Toiselta puolen murhataan sabotöörien ilmiantajia tai muita heille vastenmielisiä henkilöitä. Toiselta puolelta taas tapetaan poliitikkoja, sanomalehtimiehiä, poliiseja ynnä muita "hyviä tanskalaisia". Monet ihmiset, joiden nimet ovat tai joiden luullaan olevan murhattavien listoilla, joko piileskelevät tai ovat ryhtyneet muihin varovaisuustoimenpiteisiin. Kuvaavana seikkana mainitsen, että pari päivää sitten tuli luokseni eräs tuttavani kirkkoherra, joka on jossain määrin osallistunut myöskin poliittiseen elämään, ja kun keskustelumme kääntyi murha-asioihin, veti hän taskustaan revolverin selittäen olevansa pakotettu, niin pappismies kuin onkin, pitämään aina asetta mukanaan kaupungilla liikkeessaan.

Puolestani en voi muuta ymmärtää kuin että tämä mieleton murhaaminen tulee myöskin ennemmin tai myöhemmin loppumaan. Kun tuholaiset huomaavat, että jokaisen heidän suorittamansa murhatyön jälkeen vastapuoli tappaa seuraavana päivänä yhden tai pari yhteiskunnan parhaimmista miehistä, luulen heidän lopulta käsittävän, että murhaaminen ei enää kannata, ja silloin kai tämäkin tuhoamismuoto loppuu tai ainakin huomattavasti vähenee.

Lopuksi mainitsen, että sabotöörejä ei sanottavassa määrässä ole saatu kiinni ja rangaistukseen tuomituiksi, sillä väestö heitä suojelee. Kostotyön suorittajat vapautuvat myös rangaistuksesta, sillä jos joku heidä epäluulonalaisena vangii-

taan, vaatii saksalainen poliisi heidät tutkittavikseen
ja sille tielle he sitten jäävät. Niin ainakin salalehdet
väittävät.

Kööpenhaminassa 27 p:nä maaliskuuta 1944.

(Paavo Paajula)

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 63.

ASIA:

Köpenhaminassa olevan tahetyön raportti n:o 8.

Ministeri Pajula.

13/4-44.

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 802/144.

Kööpenhamina-SSA 13 P.NÄ huhti- KUUTA 19 44.

VIITTAUS: N

P.NÄ KUUTA 19 P.TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 10 / 56 Sal D. 44		
18/4-44	No -	Liit. -
KYLLÄ	COMTE	ASIA
5	C3	

Ulkoasiainministeriö- LLE

ASIA: Raportti.

Kööpenhaminan lähetystö lähettää tämän mukana kunnioittaen Ministeriölle raporttinsa N° 8, jonka nimikkeenä on "Tanskan hallituskysymys".

Lähettiläs

(Paavo Pajula)

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 8.

Kööpenhamina-ssa 13 p:nä huhti-kuuta 1944.

Asia: Tanskan hallituskysymys.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
10/56	Sal 44
18/4-44	-
5	C3

Kun Saksa 9 p:nä huhtikuuta 1940 miehitti Tanskan, saivat kuningas, hallitus ja eduskunta edelleen jatkaa toimintaansa, niinkuin ei mitään olisi tapahtunut. Kuitenkin oli heidän luonnollisesti noudatettava miehitysvallan antamia määräyksiä ja ohjeita. Hallituksen tueksi asetti eduskunta .n.s. yhteistyövaliokunnan, johon valittiin yhdeksän kansanedustajaa viidestä pääpuolueesta.

Näin jatkuivat asiat elokuuhun 1943, jolloin sabotaasi-toiminta ja katumellakointi kiihtyi siinä määrin, että Saksa 29 p:nä mainittua kuuta julisti Tanskan sotilaalliseen poikkeustilaan. Sen aikana hajoitettiin Tanskan armeija ja sen varastot anastettiin, minkä ohessa paljon kansalaisia vangittiin, juutalaiset karkoitettiin j.n.e. Kuningas, hallitus ja eduskunta kieltäytyivät tämän johdosta toimimasta ja jatkavat yhä edelleen lakkoaan, vaikka poikkeustila verrattain pian lopetettiin. Maan hallintoa jäivät eduskunnan suostumuksella hoitamaan ministeriöiden kansliapäälliköt ynnä eräät pääjohtajat, jotka kuitenkin eivät muodosta mitään virallista kolleegiota, joskin viikottain kokoontuvat yhteisiin neuvotteluihin. Hallitus on edelleen nimellises-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ti olemassa, sillä sen jäsenet eivät ole saaneet muodollista eroa viroistaan. He nostavat näin ollen edelleen palkkansa, vaikkeivät hoida virkojaan.

Kanslipäälliköt ja pääjohtajat huolehtivat kaikista juoksevista asioista, antavat asetuksia ja dekreettejä kukin omalla alallaan eivätkä muodollisesti ole vastuussa kenellekään. Asiallisesti ovat he kuitenkin melko tarkan kontrollin alaisia toiminnassaan.

Asianlaista on nim. siten, että yllämainittu yhteistyövaliokunta on ryhtynyt valvomaan hallintoasiain hoitoa ja on siihen lisäjäseniksi otettu neljä eri puolueita edustavaa ministeriä lakkoilevasta hallituksesta, joten valiokuntaan nykyisin kuuluu 13 jäsentä.

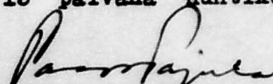
Alkuperäisen yhdeksänmiehisen valiokunnan jäseniä ovat ent. pääministeri V. Buhl ja ent. finanssiministeri H.P.Hansen sosialidemokraattisesta puolueesta, kansanedustajat J.C.Stensballe ja Knud Kristensen venstre-puolueesta (maalaisliitosta), kansanedustajat Ole Bjørn Kraft ja H.Hasle oikeistosta, ent. ulkoministeri P. Munch ja kansanedustaja A.M.Hansen radikaalisesta puolueesta sekä kansanedustaja Oluf Pedersen retsforbundet-puolueesta. Hallituksen neljä lisäedustajaa ovat maatalousministeri K. Bording, sosiaalidemokraatti, kulkulaitosministeri N. Elgaard, venstre, kauppaministeri H. Hendriksen, oikeisto ja sisäministeri Jørgen Jørgensen, radikaali. Valiokunnan puheenjohtaja on ent. pääministeri Buhl.

Kaikki tärkeimmät asiat alistetaan ministeriöistä valiokunnan harkittavaksi ja neuvottelevat valiokunnan jäsenet niistä vuorostaan eduskuntaryhmiensä kanssa. Näin ollen ja

vaikka eduskunta sellaisenaan ei pidä istuntoja, on eduskunnan jäsenillä kuitenkin suuri vaikutusvalta asiain kulkuun, sillä kansliapäälliköt ja pääjohtajat poikkeavat tuskin niistä ohjeista, joita he yhteistoimintavaliokunnalta ja sen kautta eduskunnalta saavat.

On ymmärrettävää, että pääministeri Scavenius, joka tällä tavoin on joutunut syrjäytetyksi maan asioiden hoidosta, vihdoin on katsonut asemansa tulleen kieroksi ja kestävämmäksi. Hän kutsui äskettäin hallituksen koolle - ensi kerran jälkeen elokuun 29 päivän - ja vaati silloin, että hallituksen on lopullisesti jätettävä paikkansa ja ministerien lakattava nostamasta palkkojaan. Hän, samoin kuin eräät muutkin ministerit, lienee katsonut, että hallituksella joka tapauksessa on vissi edesvastuu asioiden kulusta, mikä voi tulla kohtalokkaaksikin, jos ministerien syystä tai toisesta on yhtäkkiä jälleen astuttava remmiin tuntematta lainkaan hallitusasiain viimeaikaista kehitystä. Scaveniukselle huomautettiin, että hallituksen jäsenten on mahdoton vapautua viroistaan, kun kuningas ei katso voivansa edes niin paljoa toimia, että allekirjoittaisi heille erokirjat. Kun sen ohessa ne hallituksen jäsenet, jotka toimivat yhteistyövaliokunnassa, suostuivat informoimaan muita kolleegojaan tärkeimmistä poliittisluontoisista tapahtumista, luopui Scavenius vihdoin vaatimuksestaan ja asia päättyi siten, että hallitustilanne jäi ennalleen.

Kööpenhaminassa, 13 päivänä huhtikuuta 1944.

(Paavo Pajula)

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 83.

ASIA: _____

Kööpenhaminassa olevan lähetystön raportti n:o 9.

Ministeri Pajula.

17/4-44.

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 826/148.

11 56 Sal 44

Kööpenhamina-SSA 17 P.NÄ huhti- KUUTA 19 44/4-44

VIITTAUS: N

P.NÄ KUUTA 19 P.TTY n:o 5 C3

VIITTAUS: D.U.M. / 19

Ulkoasiainministeriö-LLE

ASIA: Raportti.

Kööpenhaminan lähetystö lähettää tämän mukana Ministeriölle raporttinsa N° 9, jonka nimikkeenä on "Saksalaisten salainen ase".

Lähettiläs

Paavo Pajula
(Paavo Pajula)

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o. 9.

Kööpenhamina-ssa 17 p:nä huhti-kuuta 19 44.

Asia: Saksalaisten salainen ase.

11 56 Sal 44

20/4-44

J C 3

Kuten kesällä 1943 raportoin, suorittivat saksalaiset niihin aikoihin Bornholman saaren ja Saksan mantereeseen välillä kokeiluja kauaskantavilla raketttorpedoilla. Nytemmin jatkuneet kokeilut entistä suuremmilla samanlaatuisilla ammuksilla, kuten seuraavasta saamastani yksityistiedosta näkyy:

"Paa Bornholm experimenteres der for Tiden med fjernstyrede Raketbombemaskiner af større Type end de hidtil kendte. En saadan Maskine gik forleden ned paa en Mark, hvor den pløjede en dyb Fure, hvorefter den paany gik til Vejrs og exploderede oppe i Luften, hvorved Sprængstykkerne spredtes 500 Meter bort og beskadigede en Gaard. Explosionen hørtes 10 Kilometer borte".

Ylläolevaan pyydän lisätä, että täällä ei enää, kuten aikaisemmin, puhuta mitään saksalaisten uudesta salaisesta aseesta. Yleisesti ollaan sitä mieltä, että kyseessä oleva ase on jonkunlainen raketttorpedo, mutta huomautetaan, että anglosaksilla on samanlaisia ja että saksalaisten aseessa korkeintaan voi olla joitakin teknillisiä uutuuksia, joita anglosaksit vielä eivät tunne. Mitään ratkaisevaa merkitystä sodankäynnille ei

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

tällä aseella katsota olevan.

Mainitsen tässä yhteydessä, että tohtori Best aikoi-
naan sanoi minulle luulevansa, että heidän uusi aseensa ote-
taan käyttöön invasionin yhteydessä, jolloin sen efekti tu-
lisi olemaan suurin mahdollinen.

Kööpenhaminassa, 17 päivänä huhtikuuta 1944.

(Paavo Pajula)

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 23.

ASIA: _____

Kööpenhaminassa olevan kahetyston raportti n:o 10.

Ministeri Pajula.

17/4-44

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

12 56 Sal 44

KIRJELMÄ n:o 829/149.

Kööpenhamina-SSA 17 P:NÄ huhti- KUUTA 19 44.

20/4-44

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY no

VIITTAUS: D.U.M. / 19

Ulkoasiainministeriö- LLE

ASIA: Raportti.

Kööpenhaminan lähetystö lähettää tämän mukana Ministeriölle raporttinsa N° 10, jonka nimikkeenä on "Danmarks Frihedsraad ja sen suhtautuminen Suomeen".

Lähettiläs

Paavo Pajula

(Paavo Pajula)

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 10.

Kööpenhamina-ssa 17 p:nä huhti-kuuta 19 44. 12 56 Jul 44

Asia: Danmarks Frihedsraad ja
sen suhtautuminen Suomeen.

20/4-44

5 03

Viime vuoden elokuun tapahtumien jälkeen muodostettiin Tanskassa n.s. Danmarks Frihedsraad, jonka tarkoituksena on johdtaa aktiivista taistelua saksalaista miehitysvaltaa vastaan, siksi kunnes Tanska jälleen on vapaa ja riippumaton maa. Raadiin kuuluu edustajia niistä ryhmistä ja järjestöistä, jotka toimeenpanevat tuhoöitä tai muuten taistelevat saksalaisia vastaan, minkä ohessa siihen on valittu yksi ulkomailla toimivien "vapaiden tanskalaisten" edustaja. Hyvin ymmärrettävistä syistä ei ilmoiteta, ketkä ovat Frihedsraadin jäseniä, mutta kaikki ovat tietoisia siitä, että ulkomailla oleva edustaja on Christmas Møller Lontoossa.

Frihedsraadin äänenkannattajia ovat salalehdet. Niissä julkaistaan Raadin julistukset ja muut tiedoitukset sekä selostukset suoritetuista sabotaasitöistä. Niinikään julkaistaan yksityiskohtaisia suunnitelmia siitä, miten sodan jälkeen rangaistetaan tanskalaisia, jotka tavalla tai toisella ovat auttaneet saksalaisia sortajia.

Frihedsraadin suhtautuminen Suomeen ja sen nykyiseen taisteluun on ollut kylmä. Kuitenkaan ei voitane sen tilille panna niitä ilkeämielisiä hyökkäyksiä maatamme kohtaan, joita

~~salalehdissä silloin tällöin on esiintynyt ja jotka lienevät~~

JAKELUOHJE:

Tavallinen

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kommunistien tai niitä lähellä olevien piirien toimesta laadittuja. Kuvaavaa Frihedsraadille on, että se ilman mitään huomautuksia on suositellut meidän hyväksyttäväksemme Neuvostoliiton viimeiset rauhanehdot, jotka luettiin 10 päivänä kuluva huhtikuuta Lontoon radion tanskankielisessä lähetyksessä. Mainitut ehdot ja varsinkin niiden jälkeen luetut kommentariot olivat sellaisia, ettei olisi luullut minkään pohjoismaisen järjestön voivan niitä hyväksyä.

Kommentariot olivat konsuli von Christersonin tekemien muistuinpanojen mukaan seuraavat:

"Enastående generöst av ryssarna att erbjuda sin hjälp att köra tyskarna ut.

Synnerligen moderat att armén demobiliserades i etapper.

Fullständigt naturligt att 1940 års gränsen åter upprättades efter det Finland så uppenbart förlorat kriget mot Ryssland.

Skadeståndet 2500 miljoner kronor föreföll hårt, men i betraktande av att det endast var en bråkdel av de skador Finland hade tillfogat Ryssland, så var det rimligt. Betalning i cellulosa, papper och fartyg.

Förlusten av Petsamo var av mindre betydelse, då Ryssland ställt i utsikt återfående av Hangö.

Finska folket, som med hänsyn till politisk skolning stod så oändligt mycket lägre än de andra skandinaviska folken, ville ha fred till varje pris, men dess öde låg i händerna på ledarna, som sågo på sina privata intressen.

Folkets öden leddes av tre grupper: Mannerheim, Ryti och Tanner.

Mannerheim hade bakom sig hela officerskåren, som från krigets början drev en erövringspolitik.

Ryti ledde finansklicken, som fordrade fortsatt krig för att dess privata förtjänstmöjligheter ej skulle gå förlorade.

Tanner stod i spetsen för de tyskvänliga, som ville fortsätta kriget vid Nazi-Tysklands sida.

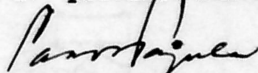
Finlands absolut sista chans. Om denna ej togs, väntade landet ett mycket hårdare öde.

Danmarks Frihetsråd rekommenderade accept av de ryska villkoren.

Tyvärr ser det dock mörkt ut med fredsutsikterna för Finlands vilseledda folk".

Voidaan sanoa, että kommentariot ovat englantilaisten eikä Frihedsraadın laatimat, mutta kun Christmas Møller antaa niille suunnauksensa, voi helposti kuvitella, minkä vaikutuksen se tekee niihin yhteen tai pariin miljoonaan tanskalaiseen, jotka joka ilta kuuntelevat Lontoon radion tanskankielisiä lähetyksiä ja uskovat kaikki mitä siellä sanotaan.

Kööpenhaminassa, 17 päivänä huhtikuuta 1944.

(Paavo Pajula)

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 23.

ASIA:

Kööpenhaminassa olevan lähetystön raportti n:o 11.

Ministeri Pajula.

25/5-44.

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1035/193.

Kööpenhamina-SSA 25 P.NÄ touko- KUUTA 19 44.

VIITTAUS: N

P.NÄ KUUTA 19 P.TTY no

VIITTAUS: D.U.M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ

14 56 Sal 44

30/5-44 No - LITL -

ASIA	COMTE	ASIA
5	3	

Ulkoasiainministeriö- LLE

ASIA: Raportti.

Kööpenhaminan lähetystö lähettää tämän mukana kunnioittaen Ministeriölle raporttinsa n:o 11, jonka nimikkeenä on "Levottomuus Tanskassa jatkuu".

Lähettiläs

Paavo Pajula

(Paavo Pajula)

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 11.

Kööpenhamina-ssa 25 p:nä touko-kuuta 19 44.

ULKOASIAINMI
14 36 Sal 44
30/5-44 No -
C3

Asia: Levottomuus Tanskassa jatkuu.

Maaliskuun loppupuolella näytti siltä, että sabotaasitoiminta tässä maassa oli vähenemässä. Saksalaisystävälliseltä taholta toimeenpantu vastasabotaasi, joka kohdistui niinhyvin omaisuuteen kuin henkilöihin, osoittautui tehokkaaksi, joskin brutaaliksi keinoksi hillitsemään tuhotoyöntekijöitä. Sabotöörien lukuisat vangitsemiset olivat myös osaltaan omiaan heikentämään heidän toimintaansa.

Huhtikuussa alkoi tuholaisuus kaikista vastatoimenpiteistä huolimatta jälleen vilkastua. En puolestani tiedä, mistä tämä johtui, mutta tohtori Best, jonka kanssa keskustelin asiasta keskustelin, selitti omaavansa todisteita siitä, että Englannista käsin oli annettu siihen nimenomaiset ohjeet.

On luonnollista, että saksalaisella taholla näissä olosuhteissa katsottiin välttämättömäksi ryhtyä entistä tehokkaampiin toimenpiteisiin tuholais toiminnan lopettamiseksi. Vastasabotaasin laajentaminen ei kernaasti voinut tulla kysymykseen, koska se uhkasi koko yhteiskuntaa anarkialla. Sitäpaitsi eivät saksalaiset koskaan ole tunnustaneet tätä reaktiomuotoa viralliseksi, vaikka tanskalaisella taholla kivenkovaan väitetäänkin Gestapoon järjestävän koko vastasabotaasin. Näin ollen ei ollut muu-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ta keinoa jällellä kuin turvautua kuolemantuomioihin ja panttivankeihin, kuten muissa miehityksissä maissa on tehty. Tohtori Bestin yritykset kohdella tanskalaisia hellävaroen olivat taasen saaneet pahan kolahduksen.

Useita kuolemantuomioita on viime viikkojen aikana jo julistettu ja myös täytäntöönpantu. On otettu käytäntöön sellainen menettelytapa, että kiinnisaadut sabotöörit, joiden rikokset katsotaan raskaammanlaatuisiksi, tuomitaan kuolemaan, mutta selitetään samalla, että tuomiot pannaan täytäntöön vain sikäli ja siinä laajuudessa kuin uusia tuhotöitä tehdään. Mikäli sellaisia ei tehdä, voivat kuolemaantuomitut saada armahduksen. Tuomitut sabotöörit ovat näin ollen tavallaan vapaudessa toimivien toveriensa panttivankeja. Muita panttivankeja, kuten läheisiä omaisia, otetaan myös, mutta en ole kuullut, että heitä olisi rangaistuksiin tuomittu.

Tohtori Bestin käsityksen mukaan on Tanskan poliisi suureksi osaksi syyllinen siihen, ettei sabotaasitoimintaa saada loppumaan. Hän väitti minulle, että poliisimiehet joko myötätunnosta sabotöörejä kohtaan tai koston pelosta eivät täytä velvollisuuttaan rikollisten kiinnisaamiseksi. Saksan taholta on tehty mitä suinkin on voitu, hyvän yhteistoiminnan aikaansaamiseksi Tanskan poliisin ja täällä olevan saksalaisen poliisimiehien välillä, mutta valitettavasti heikolla tuloksella. Yrityksiä jatketaan kuitenkin edelleen, kuten herra Best sanoi, muun muassa/ ^{siten, että jätetään} Tanskan poliisin kiinniottamien sabotöörien tuomitseminen ja rankaiseminen tanskalaisten viranomaisten tehtäväksi. He välttyvät näin ollen kuolemantuomioilta ja saavat sovittaa rangaistuksensa tanskalaisissa vankiloissa, jota etua saksalaisten sotaoikeuksien tuomitsemilla tanskalaisilla ei ole.

Tilanteen näin kiristyessä pelätään tanskalaisella taholla, että saksalaiset lakkauttavat tanskalaisen poliisin ja ottavat itse järjestyksen ylläpitämisen huolekseen käyttämällä tähän tarkoitukseen apunaan vihattuja Schalburg-joukon miehiä. Väitetään, että valmistukset tähän vallansiirtoon olisivat jo käynnissä. Omasta puolestani en luule, että asiat vielä ovat niin pitkällä, mutta jos tilanne edelleen kehittyy huonompaan suuntaan, voivat saksalaiset ehkä lopulta lyödä nyrkin pöytään tässäkin suhteessa, vaikka heillä ilmeisestikään ei ole halua siihen.

Juuri tätä kirjoittaessani kuulen, että sabotöörit ovat viime yönä 35 miehen voimalla tunkeutuneet Burmeister & Weinin tässä kaupungissa sijaitsevaan suureen telakkaan ja konepajaan ja räjäyttämällä aiheuttaneet siellä huomattavia vahinkoja. En ole kuullut sabotöörien aikaisemmin opereineen näin suurin joukoin ja pidän senvuoksi mahdollisena, että kyseessä-oleva sabotaasi voi olla alkusoittoa entistä vakavammille taphtumille.

+ + +

Kuten kaikkialla muualla maailmassa odotetaan täälläkin suurella jännityksellä, tuleeko anglosaksien uhkaamasta invasionista tosi vai ei. Yleinen käsitys tanskalaisella taholla on, ettei se ainakaan tule Tanskaan. Vain aniharvat uskovat tähän mahdollisuuteen. Sen sijaan kuulee silloin tällöin lausuttavan olettamuksia, että englantilaiset hyvinkin voisivat yrittää maihinnousua Pohjois-Saksan rannikolla, Kielin kanavansuun ja Hollanin välillä, jos heillä on riittävästi tonnistoa sii-

hen. He voisivat tätä kautta saavuttaa saman tuloksen kuin hyökkäyksellä Tanskaan, nim. katkaista pääyhteyslinjan Norjan ja Saksan välillä.

Täälläisellä saksalaisella taholla ei myöskään näytä uskottavan, että maihinnousu tapahtuisi Tanskaan. Tohtori Best kertoi äskettäin käyneensä tarkastusmatkalla Jyllannissa yhdessä kenraali v. Hannekenin kanssa ja olivat siellä tärkeimmissä paikoissa suoritetut varustustyöt niin perusteellisia ja monipuolisia, ettei invasionsilla Jyllantiin herra Bestin mielestä ollut mitään ommistumisen mahdollisuuksia.

Kööpenhaminassa, 25 päivänä toukokuuta 1944.

(Paavo Pajula)

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 63.

ASIA: _____

Köpenhaminassa olevan lähetystön raportti n:o 12.

Ministeri Pajula.

6/6-44.

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1096/207.

Kööpenhamina-SSA 6 P.NÄ kesä- KUUTA 19 44.

VIITTAUS: N

P.NÄ KUUTA 19 P.TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
16 57 Salp. 19 44		
12/6-44	NO -	LIH -
5	COASTO	ASIA
	(3)	

Ulkoasiainministeriö- LLE

ASIA: Raportti.

Kööpenhaminan lähetystö lähettää tämän mukana kunnioittaen Ministeriölle raporttinsa N:o 12, jonka nimikkeenä on "Islanti itsenäistyy".

Lähettiläs

(Paavo Pajula)

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 12.

Kööpenhamina-ssa 6 p:nä kesä-kuuta 1944.

Asia: Islanti itseäänistyy.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
16 07 Sal D. 1944		
12/6-44	N:o -	Liitt. -
ASIA	CSWTC	ASIA
5	C3	

Islannin kansa on äsken pidetyssä kansanäänestyksessä miltei yksimielisesti päättänyt katkaista lähes kuusisataa vuotta kestäneen valtioyhteytensä Tanskan kanssa ja julistautua riippumattomaksi tasavallaksi. Jällellä ovat vain erinäiset muodollisuudet sekä itsenäisyyden kunniaksi pidettävät juhlat, joihin Amerikan Yhdysvallat jo näyttävät nimittäneen ambassadöörin arvolla varustamansa edustajan.

Tanskan taholla olisi valtioyhteyttä mielellään edelleen jatkettu, mutta toiselta puolen ei ole katsottu mahdolliseksi erikoisemmin vastustaa islantilaisten itsenäisyyspyrkimyksiä, joita viimeksimainitut ovat jo pitemmän ajan kuluessa hautoneet ja valmistelleet. Todennäköisesti he jo vuonna 1918, jolloin liittosopimus Tanskan kanssa tehtiin, suunnittelivat valtioyhteyden purkamista sopimuksessa edellytetyn 25 vuoden määräajan umpeen kuluttua. Virallisesti ilmoitti Alting ensi kerran vuonna 1928 ja toisen kerran vuonna 1937 Tanskan hallitukselle, että Islanti ei halua mainitun määräajan jälkeen jatkaa valtioliittoa Tanskan kanssa.

Siitä huolimatta ovat tanskalaiset viimeiseen saakka toivoneet, että yhteisymmärrys voitaisiin saada aikaan ja ero

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriöille.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustukseen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

vältetyksi niiden neuvottelujen aikana, mitkä tanskalaisten mielestä oli pidettävä, ennenkuin lopullinen ratkaisu tapahtuisi. Liittosopimuksen 18 §:ssä määrättiin nim., että vuoden 1940 päätyttyä oli kumpikin puoli oikeutettu vaatimaan neuvotteluja sopimuksen tarkistamisesta (Revision) ja sen jälkeen liiton purkamista, ellei uutta sopimusta neuvotteluja varten sovitun kolmen vuoden määräajan kuluessa saataisi tehdyksi. Mitään neuvotteluja ei Islannin taholta kuitenkaan ole ehdotettu, vaan tiedoitti Alting toukokuussa 1941 Islannin haluavan ilman muuta purkaa liittosopimuksen kolmen vuoden kuluttua eli siis vuonna 1944.

Tanskalaisten yksimielisen käsityksen mukaan on Altingin menettely väärä ja sopimuksenvastainen. Kun kerran yhtä vähän Tanska kuin Islantikaan, jotka kumpikin ovat miehitettyjä maita, eivät voi vapaasti neuvotella keskenään, olisi neuvottelut heidän mielestään pitänyt lykätä siihen saakka, kunnes sota päättyy, minkä jälkeen vasta erokysymys olisi voitu lopullisesti ratkaista. Hyvän pohjoismaisen tavan mukaan on sopimuksia tarkoin noudatettava ja niin olisi Islanninkin, tanskalaisten mielestä, ollut meneteltävä tässä asiassa eikä hairahduttava kumoukselliselle tielle.

Saadakseni selville Islannin kannan tässä menettelytapasiassa sekä muitakin asiaa valaisevia tietoja, kävin haastattelemassa Islannin tšekäläistä asiainhoitajaa Jon Krabbea, joka siitä saakka, kun ministeri Sveinn Björnsson tältä lähti ja siirtyi maansa valtionhoitajaksi, on edustanut Islantia Tanskassa.

Herra Krabbe selitti, että Islannissa ei ollenkaan hyväksytä tanskalaisten käsitystä siitä, että neuvottelut olisivat tarpeen Tanskan ja Islannin välillä. Kun kerran Alting on useamman kerran tiedoittanut Islannin aikovan erota Tanskasta, ei

mikään uusi liittosopimus siis voinut tulla kysymykseen eikä näin ollen myöskään ollut syytä ryhtyä neuvotteluihin entisen "tarkistamisesta" Islantihan olisi voinut milloin tahansa valtuuttaa esim. Tanskassa olevan asiainhoitajansa ryhtymään tanskalaisen haluamiin neuvotteluihin, mutta tällaiseen hyödyttömään komediaan ei katsottu olevan riittävää aihetta. Sen sijaan ovat islantilaiset, niin pian kuin ero on tapahtunut, valmiit neuvottelemaan kaikista niistä käytännöllisistä kysymyksistä, joihin ero voi antaa aihetta. Tärkeimmän niistä, joka koskee Tanskan Islannissa olevien kanslaisten oikeuksia, on Islanti jo etukäteen ratkaissut, myöntäen heille täydet Islannin kansalaisoikeudet, joita he tähänkin saakka ovat nauttineet. Muista kysymyksistä, kuten esim. arkistojen vaihdosta, voidaan ilman vaikeuksia aikanaan sopia.

Tiedusteluuni, miksi islantilaiset katsoivat välttämättömäksi kesken sotaa ja tanskalaisten tunteita loukaten toteuttaa itsenäisyyspyrkimyksensä, herra Krabbe selitti, että Tanskan nykyinen ja vastainen asema oli islantilaisten mielestä siinä määrin epämääräinen, etteivät he halua tulevien rauhanneuvottelujen aikana, jolloin kansojen kohtalot ratkaistaan, olla riippuvaisuussuhteissa Tanskaan. Liittosopimukseen vedoten voisi Tanska esim. vaatia Islannin ulkoasiainhallintoa, joka sodan aikana on ollut islantilaisten omissa käsissä, jälleen Tanskan hoitoon, kutsua pois Islannin ulkomailla olevat lähettiläät, erottaa valtionhoitajan j.n.e. Jos Islannin itsenäisyys sitävastoin on ennen rauhanneuvotteluja toteutettu, on herra Krabben mielestä todennäköistä, että sitä myös suurvaltain taholta respektoidaan.

Huomautin tähän, että suurvallat valitettavasti eivät paljoakaan välitä pienten kansain oikeuksista, kuten kokemus on

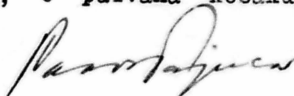
osittanut, ja että erityisesti voi olla pelättävissä Amerikan yrittävän vetää Islannin vaikutuspiiriinsä. Herra Krabbe myönsi, että Yhdysvallat ehkä halunnevat sijoittaa Islantiin lentosatamia ja laivastotukikohtia, ja arveli, että Islannin kenties voi olla pakko myöntyä tällaisiin vaatimuksiin. Mutta samantapaisia vaatimuksia voidaan suurvaltain taholta esittää muillekin pienille maille ja kaikkien niiden on parasta hyvissä ajoin valmistautua sellaisiin itsenäisyytensä rajoituksiin, joita uudet olosuhteet ehkä tuovat mukanaan. Pääasia oli herra Krabben mielestä, ettei Islanti yhtä vähän kuin muutkaan pienet maat joudu yhden suurvallan määräysvallan alaiseksi, jolloin maan itsenäisyys voi joutua vaaraan, vaan useampien suurvaltojen tai mieluummin ehkä perustettavan uuden kansainvälisen järjestön hoivaan ja holhoukseen.

Missään tapauksessa Islanti ei halua eroa Tanskasta tullakseen Amerikan vasallivaltioksi. Päinvastoin tahtoo Islanti edelleenkin kuulua Eurooppaan ja erityisesti pohjoismaihin ja oli herra Krabbe vakuutettu siitä, että pohjoismaiden välistä yhteistyötä tullaan hänen kotimaassaan vastaisuudessaan vilkkaasti harrastamaan. Huomautin tähän, että tärkeänä edellytyksenä yhteistoiminnalle on, että Islannilla on kaikissa pohjoismaissa omat lähetystönsä, mikä taas tulee pienelle, 120,000 asukasta käsittävälle maalle, jonka on ylläpidettävä lähetystöjä myöskin suurvalloissa, taloudellisesti varsin rasittavaksi. Herra Krabbe myönsi tämän ja sanoi itsekin olevansa huolestunut siitä, mitenkä Islanti voi saada varoja liikennemään kaikkiin niihin menoihin, joita sillä itsenäisenä maana on edessään. Tällä kertaa on Islannin taloudellinen asema erinomainen, mutta pelättävissä on, että

sodan jälkeen palataan jälleen entisiin köyhiin oloihin.

Lopuksi tiedustelin, minkä vuoksi Islanti oli katsottu tarpeelliseksi perustaa oman lähetystön Moskovaan, jossa Islannilla ei luulisi olevan tärkeitä etuja valvottavana. Herra Krabbe ilmoitti syyn olevan sen, että kommunistien vaikutusvalta hänen kotimaassaan oli viime aikoina huomattavasti kasvanut, jota osoitti m.m. se, että Altingin 52 edustajanpaikasta kommunistit saivat vuoden 1942 vaaleissa vallatuksi 10 entisten 3 sijaan. Kun sen ohessa Neuvostoliitto joku aika sitten perusti lähetystön Reykjavikiin, päätti hallitus kommunistien toimomusta noudattaen omasta puolestaan myöskin nimittää lähettilään Moskovaan.

Kööpenhaminassa, 6 päivänä kesäkuuta 1944.

(Paavo Pajula)

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: 83.

ASIA: _____

Kööpenhaminassa olevan lähetystön raportti n:o 13.

Ministeri Pajula.

17/6-44.

S a l a i n e n .

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

ASIAINMINIST.

KIRJELMÄ n:o 1210/225.

12/57 Sal. 44

Kööpenhamina-SSA 17 P.NÄ kesä- KUUTA 19 44.

22/6-44	Ng	-	Liit.
THAK	CSATE	ASIA	
5	03		

VIITTAUS: N

P.NÄ KUUTA 19 P.TTY no

VIITTAUS: D.U.M. / 19

Ulkoasiainministeriö- LLE

ASIA: Raportti.

Kööpenhaminan lähetystö lähettää tämän mukana kunnioittaen Ministeriölle raporttinsa N° 13, jonka nimikkeenä on "Ent. pääministeri Buhl'in haastattelu."

Lähettiläs

(Paavo Pajula)

KÖÖPENHAMINA

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 13.

Kööpenhaminassa 17 p:nä kesä kuuta 1944.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

17/57 Salk. U. 44

Asia: Ent. pääministeri Buhlin
haastattelu.

22/6-44	N ^o -	Liit. -
5	03	

Minulla oli äskettäin pitempi keskustelu Tanskan ent. pääministerin V. B u h l'i n kanssa. Kuten muistettanee, tuli hra Buhl pääministeriksi Stauningin kuoltua, mutta joutui saksalaisten painostuksesta verrattain pian eroamaan hallituksesta yhdessä eräiden muiden ministerien kanssa. Sittemmin tuli hän puheenjohtajaksi eri puolueiden kansanedustajista kokoonpantuun n.s. yhteistyövaliokuntaan, jota nykyisen interregnumin aikana yleensä pidetään Tanskan kulussientakaaisena hallituksena.

Keskustelimme aluksi yhteistyövaliokunnasta ja sen suhteesta maan hallintoa de facto hoitaviin ministeriöiden kansliapäälliköihin. Hra Buhl ei tahtonut myöntää, että valiokunta valvoisi ja johtaisi hallitusasioita, kuten eräissä aikaisemmassa raportissani olen Ministeriölle ilmoittanut. Ensinnäkään ei valiokunta pitänyt istuntoja kuin korkeintaan pari kertaa kuukaudessa, mikä seikka hra Buhlin mielestä jo selvästi osoitti, ettei valiokunta ollut mikään hallitusorgaani. Toiseksi on huomattava, ettei valiokunta tee omia aloitteita, vaan tyytyy käsittelemään vain eräitä periaatteellisempia asioita, joista kansliapäälliköt ovat valiokunnan lausuntoa pyytäneet. Näin ollen ja kun koko

JAKELUOHJE:

.....

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.
 Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
 Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
 Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoministeriön tiedoituksiin.

nykyisen järjestelmän tarkoituksena alunperin on ollut, että kansliapäälliköt kukin omalla vastuullaan, neuvoteltuaan kuitenkin tarpeen vaatiessa keskenään, hoitaisivat maan asioita, ei yhteistyövaliokunta edes ole pyrkinytkään minkäänlaiseksi johtelimeksi.

Herra Buhl myönsi kuitenkin, että valiokunnan jäsenet, joista miltei kaikki ovat entisiä ministereitä, ovat jatkuvasti kosketuksessa entisten kansliapäällikköjensä kanssa, antaen heille neuvoja ja tarpeellisia tietoja. Niinpä herra Buhl, joka ennen pääministeriksi tuloaan oli finanssiministeri, on usein ollut yhteydessä valtiovarainministeriön kansliapäällikön kanssa. Samoin sanoi hän toisinaan tapaavansa ulkoasiainministeriön kansliapäälliköä Svenningseniä, minkä itsekin olen voinut todeta nähdessäni hänet silloin tällöin ulkoasiainministeriön käytävissä. Luulen näin ollen, että joskaan yhteistyövaliokunta virallisesti ei johda hallitustehtäviä, sen eri jäsenillä ja nimenomaan hra Buhlilla on melko suuri vaikutus ainakin tärkeimpien asioiden kulkuun, jotenka ilmoitukseni valiokunnan merkityksestä maan hallinnossa tuskin oli virheellinen.

Edelleen keskustelimme ~~sabotaas~~tilanteesta. Muistutin mieleen sen julkilausuman, jonka hra Buhl sosialidemokraattisen puolueen johtajana yhdessä neljän muun puolueen johtajan kanssa oli allekirjoittanut Kaj Munkin murhan jälkeen tämän vuoden alkupäivinä ja jossa jyrkin sanoin tuomittiin väkivallantyyöt poliittisessa taistelussa sekä vakavasti kehoitettiin kansalaisia pysymään lain ja oikeuden pohjalla. Kysyin nyt, mitenkä hänen mielestään kehoitusta oli noudatettu.

Herra Buhl myönsi, että sabotaasi- ja murhatyöt olivat var-

sinkin viime aikoina pahasti lisääntyneet, mutta sille hän tovereineen ei mahda mitään, koska tuholaiset eivät ota ohjeita heiltä. Huomautukseeni, että kansa yleensä hyväksyy tuhotyöt ja sympatisoi sabotöörien kanssa, hra Buhl selitti, että ihmisten tunteet ovat sabotaasiin nähden jaetut. Toiselta puolen laajat kansalaispiirit ja varsinkin työläiset ja talonpojat haluavat järjestystä ja paneksuvat tuhotöitä, joiden kautta he menettävät työmahdollisuuksia. Toiselta puolen taas vihataan saksalaisia ja ollaan tyytyväisiä, kun heille tuotetaan vahinkoja ja vastoinkäymisiä. Mieliä on nyttemmin niin kiihtynyt, että kehoitukset maltillisuuteen kaikuivat kuuroille korville.

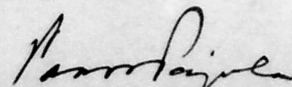
Hra Buhl oli sitä mieltä, että saksalaiset ovat tarpeettoman jyrkkien toimenpiteittensä aiheutuksesta suureksi osaksi syylliset viimeaikaiseen surulliseen kehitykseen. Tanskalaiset olisivat hänen käsityksensä mukaan voineet ylläpitää järjestyksen maassa, elleivät saksalaiset olisi 29 päivänä viime vuoden elokuuta iskeneet nyrkkinsä pöytään hävittämällä Tanskan armeijan, karkottamalla juutalaiset j.n.e. Huomautukseeni, että sabotaasitöitä suoritettiin jo ennen mainittua päivää, hra Buhl selitti, että Mussolinin kukistuttua olivat eräät nuoremmat aineksät tosin innostuneet mellakoimaan, mutta heidät olisi voitu pitää aisoissa, jos tanskalaiset olisivat saaneet ilman saksalaisten kovakouraista väliintuloa hoitaa asiat.

Pyysin vielä hra Buhlilta tietoja täällä paraikaa aktuaalisesta poliisikysymyksestä. Hän kertoi saksalaisten vaatineen, että tanskalainen poliisi ottaisi hoitaakseen sabotaasivahtimisen 56 tehtaassa, jotka tekevät työtä Saksan hyväksi. Tähän tarvittaisiin noin 2.000 miestä, joiden sijaan olisi järjestyksen ylläpitämistä varten otettava saksalaisia poliisimiehiä ja schalbur-

gilaisia. Vaatimukseen annettiin pitempien neuvottelujen jälkeen 5 p:nä kuluva kesäkuuta kieltävä vastaus, johon saksalaiset eivät ole tähän mennessä vielä reagoineet. Ohimennen mainitsen, että muulta taholta saamani tietojen mukaan asiasta oli yhteistyövaliokunnassa äänestetty, jolloin noin puolet valiokunnan jäsenistä, m.m. ent. ulkoministeri Munch ynnä muut radikaalit, jotka aina ovat varovaisia suhtautumisessaan Saksaan, olivat kannattaneet myöntymistä saksalaisten vaatimukseen. Hra Buhl puolestaan oli sitä mieltä, että periaatteellisesti oli vaarallista panna poliisit sabotaasivahdeiksi, koska he sen kautta joutuisivat suuren yleisen vastenmielisyyden kohteiksi ja menettäisivät sen luottamuksen. Käytännölliseltä kannalta katsottuna asia oli myöskin arveluttava, sillä poliisit tuskin voisivat sen paremmin kuin nykyiset vahdit suojella tehtaita ja jos tuhotyöt näin ollen edelleen jatkuisivat, voisivat saksalaiset siihen vedoten esittää vieläkin pitemmälle meneviä vaatimuksia Tanskan poliisilaitosta vastaan.

Lopuksi tiedustelin hra Buhlin mielipidettä pääministeri Scaveniuksen asemasta. Scavenius on nimellisesti yhä edelleen pääministeri, mutta on kokonaan syrjässä hallitusasioista ja kuuluu sen vuoksi - niin huomautin - olevan huolissaan siitä, että hän vielä voi tulla vastuunalaiseksi asiain hoidosta. Hra Buhl hymähti ja sanoi, että Scavenius voi olla huoletti, sillä kukaan ei pane häntä syytteseen siitä, mitä nyt tapahtuu, ja kun nykyinen poikkeustila loppuu, kuningas varmaankin antaa jollekin muulle miehelle tehtäväksi uuden hallituksen muodostamisen.

Kööpenhaminassa, 17 p:nä kesäkuuta 1944.

(Paavo Pajula)

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 83.

ASIA:

Kööpenhaminassa olevan lähetystön raportti n:o 014.

Ministeri Pajula.

28/6-44.

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. ULKOASIAINMINISTERIÖ

KIRJELMÄ n:o 1270/234.

Kööpenhamina-SSA 29 P.NÄ kesä- KUUTA 19.44

VIITTAUS:

P.NÄ KUUTA 19 P.TTY no

VIITTAUS: D. U. M. / 19

18/57 Sal 44

7-44	№ -	Liit -
N	CC:176	ASA
5	C3	

Ulkoasiainministeriö- LLE

ASIA: Reportti.

Kööpenhaminan lähetystö lähettää tämän mukana kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttinsa N° 14, jonka nimikkeenä on "Tuholaisuus huipussaan".

Lähettiläs

(Paavo Pajula)

KÖÖPENHAMINA-SSA ÖLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 14.

Kööpenhamina-ssa 28 p:nä kesä-kuuta 1944.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
18 57 Sal	44
3/7-44	N:o -
5	C3

Asia: Tuholaisuus huipussaan.

Tuholaisuus Tanskassa on viime aikoina ja erityisesti sen jälkeen, kuin mairinnousu Tanskaan alkoi, kiihtynyt siinä määrin, että seuraava aste kehityksessä tuskin enää voi olla muu kuin avokapina. Tilanne on varsinkin Kööpenhaminassa ja sen lähiympäristössä muodostunut suorastaan kriittilliseksi.

Kuten jo raportissani 25 pltä viime toukokuuta mainitsin, ovat sabotöörit ruvenneet operoimaan suuremmin joukoin kuin aikaisemmin. Milloin joku tärkeämpi ja hyvin vartioitu tehdas on tahdottu hävittää, on sabotöörien lukumäärä kohonnut jopa 60-80 mieheen. He kerääntyvät henkilö- ja kuorma-autoissa tai polkupyörillä yllättäen määräpaikkaan ja sijoitettuaan pomminsa häviävät samalla tavoin niin nopeasti, ettei mikään kiinniottaminen voi tulla kysymykseen. Lukuisatkaan sabotaasivahdit eivät kykene torjumaan salamannopeita ja ylivoimaisia hyökkäjiä.

Sabotaasin kohteita ovat edelleen ensi sijassa Saksan sotateollisuuden hyväksi työskentelevät tehtaat ja niiden ohella muut saksalaisia tilauksia suorittavat työpajat ja käsityölaitokset. Huomattavimmista viime aikoina suoritetuista hävityksistä mainittakoon Glostrupin esikaupungissa olevan "Globus"-nimisen konehtaan ja Vapaasatamassa sijaitsevan "Dansk Industri Syndi-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

katin" omistaman asetehtaan tuhoamiset. Edellisen suoritti noin 50-miehinen ja jälkimmäisen 70 à 80 miehen vahvuinen joukko. Kum-pikin tehdas tuhoutui kokonaan. Globus valmisti osia saksalai-siin hävittäjälentokoneisiin ja asetehtas etupäässä ilma- ja panssaritorjuntatykkeitä, joita mekin olemme talvisodasta lähtien tältä tehtaalta ostaneet melkoiset määrät.

Edelleen ovat sabotöörit jatkuvasti tappaneet vastusta-jiaan, m.m. Schalburg-joukkoon kuuluvia henkilöitä. Sabotöörit kat-sovat heitä ilmiantajikseen ja pitävät heidän murhaamistaan mo-raalisesti puolustettavina tekoina. Saksalaisia sotilashenkilöitä tapetaan sen sijaan harvemmin.

Seurauksena sabotöörrien kiihtyvistä toiminnasta on ol-lut osittain yhä jyrkemmät vastatoimenpiteet miehitysviranomaisten taholta, osittain entistä laajempi ja tuhoisampi kontrabasotaasi, jota saksalaisystävät, Schalburg-joukko ynnä muut, ovat suoritta-neet.

Ensimmäisistä toimenpiteistä on huomattava kiinni-saattujen sabotöörrien yhä lisääntyvät teloitukset. Muutama päivä sitten ammuttiin yhdellä kertaa kahdeksan kuolemaantuomittua sa-botööriä. Samoihin toimenpiteisiin kuuluu edelleen äskettäin jul-kaistu määräys, jonka mukaan sabotöörit vastedes tuomitaan saksa-laisten kenttäoikeuksissa eikä sotatuomioistuimissa, kuten tähän saakka, mistä epäilemättä on seurauksena, että kuolemantuomioita tullaan entistä enemmän julistamaan ja ilman armahdusta kiireel-lisesti täytäntöönpanemaan. Sabotöörrien liikkumisen vaikeuttamiseksi kiellettiin äskettäin koko vuokra- ynnä muu henkilöautolii-kenne, joitakin harvoja poikkeuksia lukuunottamatta. Muutama päivä sitten kiellettiin kuorma-autoliikenne kello 4:stä iltapäivällä kello 5:een saakka aamulla. Toissapäivänä astui voimaan dekreet-ti, jonka mukaan kaikki ulkonaliikkuminen Kööpenhaminassa ja sen

esikaupungeissa on kielletty kello 8:sta illalla kello 5:een saakka aamulla. Tämä drakooninen määräys on erittäin raskas pääkaupungin asukkaille näin kesän kauneimpana aikana. Se on jo aiheuttanut lakkoilemisia työväestön keskuudessa, joka ei tahdo alistua istumaan kotona vapaa-aikanaan.

Sen ohessa on kaikenlaisia mielenosoituksia sattunut viimeisinä iltoina. M.m. on nuotioita sytytetty kaduille, pienempiä barrikaadeja rakennettu, Internationalea laulettu ja punalippuja kohotettu. Poliisin ja saksalaisten sotilaiden on ollut vaikeata saada ihmisiä pysymään sisällä iltaisin kello 8 jälkeen.

Virallisten toimenpiteiden ohella on kontrasabotaasi saavuttanut viime viikkoina ennen kuulumattoman laajuuden. Sabotöörin suorittamien tuhoöiden suututtamana on vastapuoli hävittänyt mitä erilaisimpia rakennuksia ja laitoksia. Niistä mainittakoon Langelinjen paviljonki (vastaa meidän Kulosaaren kasinoa), K.B.-Halli (vastaa meidän Messuhallia), Tanskan lääkärin omistama "Domus Medica" ravintoloinen ja hotelleineen, konservatiivisen puolueen talo, uusi ylioppilastalo, Tivolissa olevat suuri konserttipalatsi, kaksi tanssiravintolarakennusta ja eräitä muita huvilaitoksia, edelleen osia kuuluisasta Tanskan kuninkaallisesta porssiinintehasta, purjehdus- ja soutucluboja, sanomalehtien kirjapainoja j.n.e. Sikäli kuin kontrasabotaasin harjoittajain toiminnassa on jotain järkeä, näyttää tarkoituksena olevan kostaa niille piireille, joihin sabotöörit ja heidän kannattajansa kuuluvat. Lisäksi on kai haluttu antaa tanskalaisille se opetus, että heidän ei nyt ole sopiva aika huvitella, kun Saksa ja sen liittolaiset taistelevat elämästä ja kuolemasta.

On luonnollista, että kaikki kyseessäolevat vastatoimenpiteet, olivatpa ne mitä laatua tahansa, ovat kiihdyttäneet Tans-

kan suuren yleisön mielialan äärimmilleen. Sabotöörejä, joista suuri osa on kommunisteja, pidetään patriootteina ja isänmaan pelastajina. Kaikki, minkä he tekevät, hyväksytään täydellisesti. Kun Dansk Industri Syndikatin asetehdas paloi, hurrasi yleisö ohjelmassa paikallisjunissa. Samoin iloitsivat ihmiset silminnähtävästi muissakin sabotaasitilaisuuksissa. Iloa on lisännyt se, että Englannin radiossa tuon tuostakin kehuaan tanskalaisia sabotöörejä ja heidän tekojaan. Usko Saksan pikaiseen häviöön ylläpitää optimistista mielialaa. Ainoastaan pieni osa kansasta paheksuu sabotöörin toimintaa pitäen sitä mielettömyytenä.

Kööpenhaminassa, 28 päivänä kesäkuuta 1944.

Paavo Pajula
(Paavo Pajula)

P.S. Ennen raportin lähettämistä, 29 p:nä kesäkuuta, on julkaistu määräys, että ulkona liikkumisaika pidennetään kello 11 saakka illalla. Mielenosoitukset ovat nähtävästi auttaneet.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 83.

ASIA:

Kööpenhaminassa olevan lähetystön raportti n:o 015.

Ministeri Pajula.

30/6-44.

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ

KIRJELMÄ n:o 1288/239.

Kööpenhamina-SSA 30 P:NÄ kesä- KUUTA 19 44.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 19/57 Sal 44		
3/7-44	No -	Lis -
RYHMÄ	LOKITE	ASIA
5	C3	

Ulkoasiainministeriö- LLE

ASIA: Raportti.

Kööpenhaminan lähetystö lähettää tämän ohella kunnioittaen Ministeriölle raporttinsa nro 15, jonka nimikkeenä on "Yleislakko Kööpenhaminassa".

Lähettäjä

(Paavo Pajula)

KÖÖPENHAMINA- SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 15.

Kööpenhamina- ssa 30 p:nä kesä- kuuta 19 44. 19/57 Sal 44

Asia: Yleislakko Kööpenhaminassa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
3/2-44	N:o -	Liik -
5	C3	

Viitaten raporttiini N:o 14 kuluvaan kesäkuun 28 p:ltä saatun kunnioittaen Ministeriön tietoon, että tänä aamuna alkoi täällä yleislakko. Kaikki tehtaat, kaupat ja virastot, m.m. ulkoasiainministeriö, ovat suljetut, sähkölennätin, puhelin ja posti eivät toimi eikä myöskään raitiotieliikenne yhtä vähän kuin autoliikenne, joka jo aikaisemmin oli kielletty. Vesi-, sähkö- ja kaasujakelu sen sijaan toimii, ainakin toistaiseksi. Aamujunat tulivat ~~Kööpenhaminaan~~ Kööpenhaminaan aikataulun mukaisesti, mutta sen jälkeen ei junia ole tänne saapunut eikä täältä lähtenyt.

Tätä kirjoittaessani en tiedä onko kyseessä ainoastaan lyhyempi mielenosoituslakko vai ajkotaanko ehkä lakon avulla pakottaa saksalaiset joihinkin myönnytyksiin. Huhuja on paljon liikkeellä, mutta kukaan ei tiedä mitään varmaa.

Kerrotaan, että lakkolaisten vaatimuksena olisi, että saksalaiset peruuttaisivat ulkonaliikkumiskieltonsa, joka alkujaan tarkoitti aikaa kello 20:n ja kello viiden välillä, mutta joka eilen lyhennettiin kuusituntiseksi, alkaen kello 23 ja päättyen kello 5. Toinen vaatimus olisi, niinikään huhujen mukaan, että Schalburg-joukko hajoitetaan tai lähetetään itärintamalle.

Mellakoimiset jatkuivat myöskin eilen illalla. Lukuisia

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaadustuksen tiedotuksiin.

Ei ulkomaadustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedotuksiin.

mielensoiutusnuotioita poltettiin kaduilla, varsinkin niissä osissa kaupunkia, joissa työväestöä enemmän asustaa. Ammuntaa kuului sieltä täältä, johtuen siitä, että yleisö ei tahtonut totella saksalaisten patrullien hajaantumiskäskeyä. Kuolleita ja haavoittuneita oli myöskin eilen illalla, joskin luullakseni vähemmän kuin edellisinä iltoina.

Kerrotaan, että ammattiyhdistysten johtomiehet ynnä muut työväestön johtajat olisi vangittu. Toiselta puolen taas väitetään, että suuri osa heistä piileskelisi. Mitään varmuutta tässä suhteessa ei ole saatavissa.

Tanskalaiset näyttävät uskovan, että saksalaiset alisivat heille esitettyihin vaatimuksiin. Omasta puolestani pelkään, että he prestiisisyistä eivät tule antamaan perään. Sitäpaitsi näyttää siltä, että tällantapaista lakkoa on vaikea ylläpitää pitemmän aikaa, kun elintarpeista varmaankin tulee näin suuressa kaupungissa pian puute.

Lopuksi mainitsen, että lakko kohdistunee ainoastaan Kööpenhaminaan ja sen lähiympäristöön, jossa saksalaisten ulkona-
liikkumiskielto on voimassa.

Kööpenhaminassa, 30 päivänä kesäkuuta 1944.

Paavo Pajula
(Paavo Pajula)

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 83.

ASIA: _____

Kööpenhaminassa olevan lähetystön raportti n:o 16.

Ministeri Pajula

5/7-44.

KÖÖPENHAMINA SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1306/242.

Kööpenhamina SSA 5 P.NÄ heinä KUUTA 1944.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
22/57 Sal. 44		
10/7-44	№ -	Liik. -
FINMA	CC:STB	ASIA
3	C3	

Ulkoasiaiministeriö LLE

ASIA: Raportti n:o 16.

Lähetystö ohistaa kunnioittaen raporttinsa n:o 16, jonka nimikkeenä on "Yleislakon päätyttyä".

Lähettiläs *Paavo Pajula*
(Paavo Pajula)

KÖÖPENHAMINA

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 16.

Kööpenhamina:ssa 5 p:nä heinä kuuta 1944.

Asia: Yleislakon päätyttyä.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

22 57 Sal 44

10/7 -44 No - LRL -

TYÖMA	OSASTO	ASIA
5	C3	

Sotavuosina on katkeruus miehitysvaltaa vastaan Euroopan vallatuissa maissa puhjennut ilmi monella eri tavalla, mutta en luule yleislakkoa yritetyn missään muualla kuin näinä päivinä täällä Kööpenhaminassa. Alussa näytti siltä, että kyseessä oli lyhyempi mielenosoituslakko, mutta sittemmin, lakon kuluessa, kävi selville, että tarkoituksena oli pakottaa saksalaiset määrättyihin myönnytyksiin, joista tärkeimmät olivat Schalburgjoukon poistaminen maasta ja ulkonaliikkumiskiellon ynnä muiden poikkeustilamääräysten peruuttaminen. Vaikka tanskalaiset yleensä hyvin ymmärtävät realiteetteja, näytti minusta siltä, että he tällä kertaa, lakkoa itsepäisesti jatkaessaan, eivät kyenneet oikein arvioimaan omia ja vastapuolensa mahdollisuuksia.

En katso olevan syytä lähemmin selostaa lakon vaiheita, koska otaksun, että kotimaassa on Ruotsin välityksellä saatu osapuulleen oikeat tiedot tapahtumain kulusta. Mainitsen ainoastaan, että lakko alkoi 30 p:nä kesäkuuta ja päättyi 3 p:nä heinäkuuta, joten se kesti kaikkiaan neljä päivää. Lakko oli niin täydellinen, kuin yleislakko yleensä voi olla. Sen pahimmillaan ollessa ei edes saatu vettä, sähköä eikä kaasua, minkä saksalaiset vastoin lakkolaisten tahtoa aiheuttivat, miehittämällä

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriöille.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

asianomaiset voima- ja jakelulaitokset. Kuolleita oli noin 60 ja haavoittuneita 400 à 500, joiden lisäksi tulee joku määrä lakon edellisinä päivinä haavoittuneita ja surmansa saaneita. Oli traagillista nähdä, kuinka käytännöllisesti katsoen aseettomat työläis- ynnä muut kansalaisjoukot koettivat lakkoa tehostaakseen rakentaa barrikaadeja ynnä muulla tavoin tehdä vastarintaa kaikilla nykyajan aseilla varustettua sotaväkeä vastaan.

On sanottu, ettei lakolla ollut mitään varsinaista johtoa, ja luulenkin puolestani, että se alkoi spontaanisesti, ⁿMarimmillee kiihtyneen mielialan seurauksena. Tunnettua on, että Ammattiyhdistysten keskusliitto vastusti alun perin lakkoa. Eräässä tehtaassa, jonka johtajan tunnen ja jossa on n. 300 työläistä, neuvottelivat työmiehet lakonpuhkeamispäivän aamuna laksoon liittymisestä. Tehtaalla työssä oleva keskusliiton edustaja kielsi liiton puolesta miehiä ryhtymästä laksoon ja ilmoitti edelleen, neuvoteltuaan puhelimesta keskusliiton kanslian kanssa, ettei mitään avustuksia lakkoajalta maksettaisi. Siitä huolimatta lähtivät työläiset pois työstä, haukkuen mainittua edustajaa "natsien kätyriksi". Sanotaan, että kommunistiset ainekset tässä kuten muissakin tehtaissa olivat erityisen innokkaasti lakkoa vaatineet.

Pian lakon puhjettua kävi ilmi, että sabotaasipiirien keskuselimenä toimiva n.s. Frihetsraadet, josta olen aikaisemmin Ministeriölle raportoinut, yritti ottaa lakon johdon käsiinsä ja parhaan kykynsä mukaan sitä pitkittää. Vielä niin myöhään kuin 3 p:nä heinäkuuta, joka oli lakon viimeinen päivä, kehoitti mainittu järjestö levittämässään julistuksissa työmiehiä edelleen päättäväisesti jatkamaan lakkoa ja ilmoitti pyytäneensä Ruotsin diplomaattista apua Saksan painostamiseksi siinä mielessä, että lakkolaisten vaatimukset tulisivat hyväksytyiksi. Vasta 4 p:nä

heinäkuuta, jolloin lakko joitakin poikkeuksia lukuunottamatta jo oli päättynyt, Frihetsraadet kehoitti työmiehiä palaamaan toihin ja selitti hyviä toiveita olevan olemassa siitä, että saksalaiset tulevat tekemään toivottuja myönnytyksiä.

Ammattiyhdistyksiä keskusliitto, kaupunginhallitus, työnantaja-liitto, eräät puolueuuevostot ynnä muut järjestöt, jotka käsittivät lakon hyödyttömyyden, levittivät omasta puolestaan julisteita, joissa kehoitettiin ensi tilassa lopettamaan lakko, koska se vain aiheuttaisi nälkänhätää ynnä muita arvaamattomia seurauksia. Sen ohessa esiintyivät eräät arvovaltaiset kansalaiset, m.m. ent. pääministeri Buhl, lakon viimeisenä päivänä radiossa esittäen samantlaisia kehoituksia. Huomattava on, että kaikki nämä järjestöt ja radiossa puhujat eivät antaneet toiveita lakkovaatimusten toteuttamisesta, kuten Frihetsraadet, vaan kehoittivat yksinkertaisesti vain lopettamaan lakon. Ja niin päätyikin sitten lakko ilman, että saksalaiset olivat sitoutuneet mihinkään myönnytyksiin.

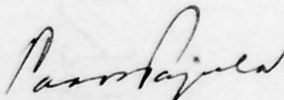
On toivottavaa ja luultavaa, että sikäli kuin olot rauhoittuvat, saksalaiset tulevat lieventämään poikkeusmääräyksiään. Mutta sen he olisivat varmaan tällä kertaa, kuten aikaisemmin, tehneet ilman lakkoakin, joten koko hommalla tuskin on saatu mitään positiivista aikaan. Tapahtumat eivät myöskään nähdäkseni ole lisänneet Frihetsraadin auktoriteettia, vaan pikemminkin osoittaneet, että vanhoilla järjestöillä ja poliitikoilla edelleen on vanha vaikutusvaltansa kansan suuriin joukkoihin.

+ +
+

Tässä yhteydessä vielä pari sanaa. Suurvaltain välillä on käyty neuvotteluja siitä, millä tavoin Belgian, Hollannin, Norjan ynnä muiden miehittettyjen maiden väliaikainen hallinto järjestetään, sen jälkeen kuin ne ovat vapautetut. En ole nähnyt julkista keskustelua käydyä siitä, mitenkä Tanskan suhteen ajetaan

menetellä. Sen sijaan näyttää täkäläisistä salalehdistä päätän siltä, kuin Prihetsraadet olisi se elin, jolle kyseessäoleva tehtävä tässä maassa uskottaisiin. Ainakin tuntuu tämä järjestö itse, jonka jäsenistä ei muita tunneta kuin Lontoossa oleva Christmas Møller, suunnittelevan hallitusasiain hoitoa vapauden hetken koitettua. Päätettävänä tulisi olemaan kaikkien niiden ankara rankaiseminen, jotka tavalla tai toisella ovat saksalaisia auttaneet ja sen ohella uusien vaalien järjestäminen, minkä jälkeen lopullinen hallitus vasta nimitettäisiin.

Kööpenhaminassa, 5 p:nä heinäkuuta 1944.

(Paavo Pajula)

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 83.

ASIA: _____

Kööpenhaminassa olevan lähetystön raportti n:o 17.

Ministeri Pajula.

28/7-44.

KÖÖPENHAMINA- SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1481/273.

Kööpenhamina- SSA 28 P.NÄ heinä- KUUTA 19 44.

VIITTAUS: N

P.NÄ KUUTA 19 P.TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

25 58 Sak : 44
3/8-44 - - -
5. 83.
Ulkosainministeriö- LLE

ASIA: Raportti.

Kööpenhaminan lähetystö lähettää tämän mukana kunnioittaen Ministeriölle raporttinsa N:o 17, jonka nimikkeensä on "Tanskan juutalaiset".

Lähettiläs

(Paavo Pajula)

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. ^{25 58 Sal. 44} ^{3/8 44} - Salainen.

RAPORTTI n:o 17.

Kööpenhamina-ssa 28 p:nä heinä-kuuta 1944.

KYHÄ	OSASTO	ASIA
44. 5.	63.	

Asia: Tanskan juutalaiset.

Tanskan juutalaiseen seurakuntaan kuului ennen viime vuoden karkoituksia kaikkiaan noin 6,000 henkilöä, joista suurin osa täysjuutalaisia ja pienempi osa puoljuutalaisia. Lisäksi oli täällä joku määrä puoljuutalaisia ja neljännesjuutalaisia, jotka eivät olleet kirjeittäytyneet seurakuntaan. Kun saksalaiset viime lokakuun 1 ja 2 päivien välisenä yönä ryhtyivät vangitsemaan juutalaisia, oli suurin osa heistä jo paennut Ruotsiin tai piileskeli peitossa kotonaan siirtyäkseen myöhemmin salateitse Ruotsiin. Tšekäläisten tietojen mukaan pakeni Ruotsiin noin 7,000 henkilöä, joiden joukossa paljon puoljuutalaisia tai muita, joita vastaan saksalaisten toimenpiteet eivät olleet tähdätyt, kuten esim. arjalaisten kanssa naimisissa olevat täysjuutalaiset.

Kaikkiaan saivat saksalaiset täällä vangituksi noin 450 juutalaista, joista 300 Tanskan kansalaista ja loput emigrantteja. Huhut tiesivät kertoa, että vangittuja olisi ollut toista tuhatta, mutta nämä tiedot osoittautuivat liioitelluiksi. Vangitut vietiin laivoilla Danzigiin ja sieltä edelleen Theresienstadt-nimiseen kaupunkiin, joka sijaitsee protekteraatissa, noin 60 kilometriä pohjoiseen Prahasta.

JAKELUOHJE:

 Tavallinen.

 UE 2: A 4.

Jakeluohjelmalleja:
 Tavallinen.
 Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
 Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
 Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Kun sekä Tanskassa että ulkomailla on levitetty huhuja siitä, että saksalaiset kohtelisivat karkoitettuja julmasti, hankki tšekiläinen ulkoasiainministeriö poliittisten asiain osastopäällikölleen, herra F. Hvassille tilaisuuden matkustaa Theresienstadtin tutustuakseen sikkäläisiin olosuhteisiin. Herra Hvass teki matkan kesä- ja heinäkuun vaihteessa yhdessä Tanskan Punaisen Ristin edustajan sekä erään sveitsiläisen lääkärin kanssa, joka edusti Punaisen Ristin keskushallitusta.

Matkastaan on osastopäällikkö Hvass kertonut minulle seuraavaa:

Theresienstadt on pienehkö garnisonikaupunki, josta kaikki varsinaiset asukkaat on siirretty pois ja johon sen jälkeen on sijoitettu noin 37,000 - 40,000 juutalaista. Viimeksimainituista on noin 94% Saksasta ja protektoraatista, 5% Hollannista ja 1% Tanskasta. Asunto-olot ovat ahtaat. Suurin osa ihmisistä asuu parakeissa, halleissa ynnä muissa sellaisissa ja vain huomattavimmilla henkilöillä on käytettävissään yksityishuoneita. Elintarvekortit ovat samat kuin Saksan ja protektoraatin kansalaisilla. Ruoka nautitaan osittain suurissa ruokaloissa, osittain kotona. Tupakkaa ja väkijuomia ei anneta ollenkaan ja kaikkien tulee olla kotona kello 10 illalla.

Juutalaiset muodostavat oman yhteiskuntansa, jossa he suorittavat kaikki tarpeelliset työt. Niinpä työskentelevät he tehtaissa, käyvät maataloustöissä kaupungin ympäristössä, toimivat käsityöläisinä ja kauppiaina, hoitavat lääkärin ja sairaanhoitajattarien tehtäviä j.n.e. Edelleen on heillä itsehallinto, johtajana pormestari ja raati, sekä noin 1200 vir-

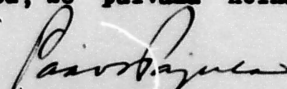
kamiestä. Poliisilaitos on niinkään juutalaisten käsissä, tuomarit ja asianajajat ovat samoin heikkalaisia. Saksalaisia on kaupungissa ainoastaan 15 henkilöä ja tshekkiläiset san-tarmit vahtivat kaupungin ympärillä, etteivät juutalaiset pääse karkaamaan.

Kaupungissa on orkesteri, joka soittaa m.m. iltaisin puistossa, oma teatteri, lapsiooppera j.n.e. Urheilua harjoite-taan myös ja pidetään m.m. jalkapallokilpailuja.

Asukkaat ovat enimmäkseen vanheppaa väkeä. Yli 60-vuotiaita on noin 14,600, 45-60-vuotiaita 6,000, 15-45-vuotiai-ta noin 12,500 ja loput lapsia. Keski-ikä on 48 vuotta. Avioliittoja voidaan solmia ja lapsia on syntynyt noin 300 à 400. Herra Hvass oli puhutellut muutamia tanskalaisia, jot-ka olivat kertoneet, että heillä fyysillisessä suhteessa ei ollut sanottavaa valittamista, mutta että psyykilliset kärsi-mykset sen sijaan olivat vaikeat kestää. Tanskalaisia oli kaikkiaan kuollut 40 henkilöä, mikä määrä ei ollut erikoisem-man suuri, huomioonottaen karkoitettujen verrattain korkean iän.

Herra Hvassin käsitys oli, että Theresienstadtin juu-talaisilla ei ollut huonommat vaan pikemmin paremmat oltavat kuin saksalaisilla, joista suuri osa oli ilmapommitusten joh-dosta menettänyt asuntensa ja omaisuutensa. Muita juutalais-ten sijoituspaikkoja hän ei ollut nähnyt, mutta arveli, että niiden joukossa oli huonompia kuin Theresienstadt, johon oli todennäköisesti sijoitettu etupäässä vanhempia ja "parempia" juutalaisia.

Kööpenhaminassa, 28' päivänä heinäkuuta 1944.

(Paavo Pajula)

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C3

ASIA: _____

Hojoenhuoneessa oleva lähelysten rap. n:o 18.

Ministeri Pajula

12/8 1944.

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1575/293.

Kööpenhamina-SSA 12 P.NÄ elo- KUUTA 19 44.

VIITTAUS:

P.NÄ KUUTA 19 P:TTY no

VIITTAUS: D. U. M. 1 19

Ulköasiainministeriö- LLE

ASIA: Raportti.

Kööpenhaminan lähetystö lähettää tämän mukana kunnioittaen Ministeriöille raporttinsa N° 18, jonka nimikkeenä on "Suomen tapahtumain reaktio Tanskassa".

Lähettiläs

Paavo Pajula
(Paavo Pajula)

KÖÖPENHAMINA-

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 18.

Kööpenhamina- ssa 12 p:nä elo- kuuta 1944.

Asia: Suomen tapahtumain reaktio
Tanskassa.

Olen raporteissani silloin tällöin kosketellut kysymystä Suomen tapahtumain reaktiosta Tanskassa. Bolshevikkien uusi suurhyökkäys Suomeen, Ribbentropin käynti maassamme sekä äskettäinen presidentin ja hallituksen vaihdos antavat taas aihetta palata tähän kysymykseen.

Tanskalaiden talvisodan aikuinen erittäin sympaattinen suhtautuminen maahamme on nykysodan aikana asteettain viilentynyt, muutamissa piireissä enemmän, toisissa vähemmän. Syyinä tähän on luonnollisesti se seikka, että olemme aseveljiä Saksan kanssa, joka on Tanskan vihollinen. Kun tanskalaiset ja norjalaiset ylioppilaat kieltäytyivät osallistumasta Ruotsissa viime maaliskuussa pidettyyn pohjoismaiseen ylioppilaskokoukseen, perustelivat tanskalaiset ylioppilaat kieltäytymistään seuraavasti:

"Tanska on Saksan miehittäjä ja kärsii suuria menetyksiä joka päivä, jona miehitystä kestää. Meidän ainoa toivomme ja ainoa intressimme on, että natsismi kukistuu mahdollisimman pian. Suomi on tässä suuressa sodassa Saksan puolella - siitä ei päästä yli eikä ympäri, vaikkapa sitä kernaasti tahdoisikin. Tosi asia on, että Suomi vapaasta tahdestaan meni liittoon natsistisen Saksan kanssa. Tosi asia on, että Suomi on har-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

taasti toivonut Saksan voittoa, jota määrättyt piirit yhä vieläkin toivovat. Se taas merkitsisi Tanskan ja Norjan itsenäisyyden tuhoa. - Näin yksinkertaisiin ja selviin syihin perustuu meidän kannanottomme".

Voidaan sanoa, että kaikki muutkin tanskalaiset ajattelivat silloin ja ajattelevat yhä edelleenkin samalla tavoin. Jyrkimmät ainekset, kuten sabotöörit ja heidän kannattajansa, sanoivat bolshevikkien hyökätessä Viipuriin, siinä Suomi nyt sai, kun ei aikanaan suostunut Venäjän melko hyviin rauhanehtoihin. Onhan tosin sääli, että Suomi on taas joutunut sotänäyttämöksi, mutta se on itse syyppää siihen, ettei hyvän sään aikana katkaissut suhteitaan Saksaan ja liittynyt rauhaa rakastaviin kansoihin. Näiden piirien ajattelun pohjalla on lisäksi eräänlainen tyydytyksen tunne siitä, että Suomi nyt saa rangaistuksen, kun vastoin tanskalaisten neuvoja ryhtyi "imperialistiseen valtauspolitiikkaan" Itä-Karjalassa.

Erityisen pahan vaikutuksen ei ainoastaan jyrkemmissä, vaan myös maltillisemmissä piireissä teki Ribbentropin käynti Helsingissä ja sen aikana tehty sopimus Saksan kanssa. Meille myötämielisimmätkin tanskalaiset panivat pahakseen sen, että suostuimme neuvottelemaan rauhasta vain yhteisymmärryksessä Saksan kanssa, ja tulkittiin tämä niin, että Suomi oli nyt lopullisesti heittäytynyt Saksan syyliin ja armoille.

Marsalkka Mannerheimin vaali Tasavallan Presidentiksi on jälleen korottanut osakkeittenme arvoa tässä maassa. Uusi hallituksemme on niinkään saanut hyvän vastaanoton. Yksi ja toinen ihmettelee vaan, ettei eräitä henkilöitä, jotka Ruotsin lehtien "varmojen" tietojen mukaan olivat ministerikandidaate-

ja, olekaan otettu uuteen hallitukseen. Hyvänä todistuksena siitä, että myötätunto maamme kohtaan todellakin on kasvamassa, on se tosiasia, että kummiavustuksia, joita tanskalaiset ovat runsaissa määrin merkinneet lastemme hyväksi ja joita joku aika sitten oli hieman vaikeata saada uudistetuiksi, saamieni tietojen mukaan jälleen on sataprosenttisesti uudelleen merkitty, sikäli kuin entisten määräaika on loppuun kulunut. Erityisesti on näin asianlaita maaseudulla, jossa mieliala maamme kohtaan aina on ollut stabiilisempi kuin Kööpenhaminassa.

Häiritsevänä tekijänä Suomen politiikan ymmärtämiselle on Tanskan ja Saksan välisen vastakohtaan ohella vielä mainittava kaksi seikkaa.

Toinen on Englannin radio, jota täällä säännöllisesti joka päivä kuunnellaan. Yleensä uskotaan kaikki, mitä sieltä sanotaan, mutta kuitenkin olen keskusteluistani useiden henkilöiden kanssa voinut todeta, että tanskalaiset sentään osaavat suhtautua kriittillisesti siihen osaan kyseessäolevaa materiaalia, mikä Suomea koskee.

Ikävämpi vaikutus Tanskan yleisöön on mielestäni Ruotsin sanomalehtien kirjoittelulla. Kaikki täällä ymmärtävät, mikä vuoksi Englanti, joka on sodassa Suomen kanssa, käyttää jyrkkää kieltä meitä vastaan, mutta kun puolueettoman Ruotsin sanomalehdet, samalla kun ne vakuuttavat Suomi-ystäväyyttään, arvostelevat meitä yhtä ankarasti ja hillittömästi kuin englantilaiset, ei sitä Tanskassa voida muuten käsittää, kuin että ne todellakin olemme huonosti käyttäytyneet, pettäneet kansanvaltaisuuden periaatteet j.n.e.

Ruotsin lehtiä saa täällä tosin tilata vain harvat viranomaiset ja yksityiset, mutta salateitse tulee niitä aika

runsaasti maahan, minkä ohessa salalehdet julkaisevat usein si-
taatteja niiden pääkirjoituksista. Erityisen suosittu näyttää
tässä suhteessa olevan Dagens Nyheter, jota tuon tuostakin si-
teerataan. Mainittuun lehteen turvautuvat mielellän kommunistien
salalehdetkin, jotka Moskovasta saadun materiaalinsa todenperäi-
syyttä vahvistaakseen julkaisevat Dagens Nyheterin artikkeleita.
Toinen lehti, jota täällä ehkä vielä tarkemmin seurataan, on
Malmössä ilmestyvä oikeistolainen Sydsvenska Dagbladet, joka vii-
me vuosina on meihin nähden vähitellen siirtynyt samalle lin-
jalle kuin Dagens Nyheter, Göteborgs Handels- och Sjöfartstid-
ning y.m.

Kööpenhaminassa, 12 päivänä elokuuta 1944.

Paavo Pajula
(Paavo Pajula)

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 23.

ASIA: _____

Köpenhaminassa olevan lähetystön raportti n:o 19.

Ministeri Pajula.

23/8-44.

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1634/306.

Kööpenhamina-SSA 24 P.NÄ elo- KUUTA 19. 44.

VIITTAUS: N

P.NÄ KUUTA 19 P.TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ

No 28/58 Salk. 18 44

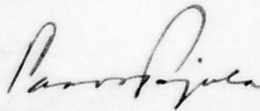
28/8-44	No -	L.H.
VIHMA	COLO	ASIA
5	C3	

Ulkoasiainministeriö-LLE

ASIA: Raportti.

Kööpenhaminan lähetystö lähettää tämän mukana kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttinsa № 19, jonka nimikkeenä on "Keskustelu tohtori Bestin kanssa".

Lähettiläs

(Paavo Pajula)

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 19.

Kööpenhamina-ssa 23 p:nä elo-kuuta 1944. 28/58 Sal. 19 44

Asia: Keskustelu tohtori Bestin
kanssa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
28/8-44	N:o -	LIT. -
5	C3	

Minulla oli tänään tilaisuus pitempään keskusteluun tohtori Bestin kanssa. Keskustelun kohteena oli nykytilanne eri sotatilanäyttämöillä.

Vaikka kieltämätön tosiasia on, että saksalaiset tällä hetkellä ovat erinomaisen vaikeassa asemassa taistellessaan ylivoimaa vastaan kaikilla rintamilla, koetti tohtori Best parhaan kykynsä mukaan esiintyä niin kuin tilanne ei olisikaan saksalaisille erikoisemmin kriittinen. Mitä rintamaan Baltian maissa tulee, vakutti herra Best kahteenkin kertaan, että näitä maita ei tulla luovuttamaan. Itä-Preussissa ynnä muilla Saksan rajoilla on vastustus myös oleva luja, joten on varmaa, ettei vihollinen pääse tunkeutumaan Saksaan. Myöskin selitti tohtori Best olevansa optimistinen Romanian rintamaan nähden huolimatta siitä, että venäläisillä juuri alkaneen uuden suurhyökkäyksensä alussa on ollut jonkun verran menestystä.

Ranskaan nähden tri Best piti mahdollisena, että nykytilanteessa - kolmas invasio Ranskaan Biscaya-lahden rannalla oli tänään radiossa ilmoitettu tapahtuneen - saksalaisten ei kannattanut uhrata voimia tämän maan puolustamiseen. Kuitenkin

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

oli hän vakuutettu siitä, että Pas de Calais'n seutu tullaan säilyttämään tulevia toimenpiteitä varten Englantia vastaan.

Tohtori Best vakuutti olevansa optimistinen sodan päättymiseen nähden. Suuria reservejä on koottu ja sijoitetaan ne pian eri sotanäyttämöille. Ase- ja ammusteollisuus on englantilaisten häiritsevien lentopommitusten jälkeen nyttemmin taas elpymässä. Tärkeimmät tehtaat ja varastot ovat sijoitetut maan alle, niin ettei niitä voida pommeilla tuhota. Lisäksi valmistuu kohdakkoin uusia aseita, joilla tulee olemaan huomattava merkitys sodankäynnille. Mutta ennen kaikkea on saksalaisilla järkkymätön tahto jatkaa sotaa siihen saakka, kunnes joko anglo-saksit tai mahdollisesti venäläiset, jotka ovat sodasta paljon kärsineet, huomaavat etteivät he kykene Saksaa voittamaan ja kyllästyneinä hyödyttömään sodan jatkamiseen, taipuvat tekemään Saksan kanssa kunniallisen rauhan.

Kiinnitin huomiotani siihen, että tohtori Best - päinvastoin kuin Göbbels, Himmler y.m. - ei puhunut mitään Saksan voitosta eikä myöskään kehuskellut Saksan uusilla salaisilla aseilla. Samaa pidättyväisyyttä olen huomannut aikaisempienkin keskustelujeni aikana hänen kanssaan. Huomautin, että kaikkialla maailmassa odotetaan jännityksellä, minkälaisia ja kuinka tehokkaita uudet aseet ovat ja ennen kaikkea, milloinka ne otetaan käytäntöön. Tohtori Best vastasi, että uudet aseet tulevat esille silloin, kun Saksan sodanjohto katsoo sen edullisimmaksi, kenties vasta marras-joulukuussa.

Kysyin tri Bestiltä, oliko Stalin hänen mielestään ehkä viivytellyt hyökkäystä Varsovaa vastaan siinä tarkoituksessa, että saksalaiset saisivat tilaisuuden ennen kaupungin mahdollista valtausta kukistaa Puolan Lontoon-hallituksen siellä

järjestämän kapinan. Tähän en saanut selvää vastausta, mutta sen sijaan näytti haastateltavani olleen siinä käsityksessä, että myöskin Moskovasta käsin oli Varsovan puolalaisia radiossa yllytetty ryhtymään kapinaan.

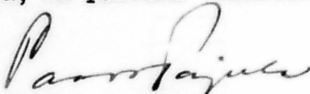
Tiedusteluuni mitä tri Best arveli sotamarsalkka Pauluksen ynnä erinäisten saksalaisten kenraalien esiintymisistä Moskovon radiossa, selitti hän, että bolshevikit ovat ehkä panneet jonkun muun saksalaisen sotavangin, jolla on samanlainen ääni kuin Pauluksella, puhumaan hänen nimissään tai sitten on Paulus ynnä muut vangit kidutusten uhalla tulleet pakotetuiksi esiintymään niin, kuin ovat tehneet. Tässä yhteydessä tri Best selitti, että on olemassa joukko saksalaisia upseereita, jotka ovat säilyttäneet vanhoilta ajoilta peräisin olevan käsityksen, että Saksan olisi parasta pyrkiä sotilaalliseen liittoon Venäjän kanssa. Tätä kantaa edusti m.m. ainakin osa Hitleriä vastaan salaliittoutuneista ja nyttemmin telotetuista upseereista. On luultavaa, että monet Venäjällä vangittuina olevat upseerit ovat tällä samalla kannalla. Kysymykseeni mitenkä on mahdollista, että nämä vanhan regimen miehet, jotka ovat sympatisoineet tsaari-Venäjän kanssa, voisivat hyväksyä siellä nykyisin vallitsevan bolshevikijärjestelmän, en saanut tarkempaa selvitystä.

On luonnollista, että tohtori Best ei voi kanssani puhua vapaasti, enkä senvuoksi tiedä mitä hän todellisudessa asioista arvelee. Varmaa on joka tapauksessa, että hän on vakauksellinen kansallis-socialisti ja kannattaa taistelun jatkamista viimeiseen mahdollisuuteen saakka.

Tanskan asioita en tällä kertaa ottanut puheeksi.

Niissä ei ole viime aikoina erikoisempaa uutta tapahtunut ja tiedän kysymättäkin, että tri Bestin aika kuluu päivittäisiin neuvotteluihin ulkoministeriön kansliapäällikön ja Tanskassa olevien Gestapon joukkojen päällikön, S.S.-kenraali Pancken kanssa asioista, jotka koskevat sabotaasista ja murhista vangittujen tanskalaisten rankaisemista, uusien sabotaasitöiden es-tämistä, eri osissa maata puhjenneiden lakkojen lopettamista j.n.e.

Kööpenhaminassa, 23 päivänä elokuuta 1944.

(Paavo Pajula)

P.S. Huomautan, että ylläoleva on kirjoitettu, ennenkuin tuli tieto Romanian kapituloinnista.

Kööpenhaminassa, 24 p:nä elokuuta 1944.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5. →

OSASTO: 83.

ASIA:

Kööpenhaminassa olevan lähetystön raportti n:o 20.

Ministeri Pajula.

2/9-44.

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 1716/322.

Kööpenhamina-SSA 8 P.NÄ SYYS- KUUTA 19 44.

VIITTAUS: N

P.NÄ KUUTA 19 P.TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

30 59 Sal 44

13/9-44 No -

5 03

Ulkoasiainministeriö- LLE

ASIA: Raportti.

Kööpenhaminan lähetystö lähettää tämän mukana kunnioittaen Ministeriölle raporttinsa N° 20, jonka nimikkeenä on "Tanskan ja ulkovaltain väliset diplomaattiset suhteet".

Lähettäjä

(Paavo Pajula)

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 20.

Kööpenhamina-ssa 2 p:nä syys-kuuta 1944.

Asia: Tanskan ja ulkovaltain
väliset diplomaattiset suhteet.

30 59 Sal 44

13/9-44

5 C3

Huolimatta siitä, että Tanska on miehitetty maa, ovat ulkovaltat koettaneet niin kauan kuin siihen suinkin on ollut mahdollisuutta ylläpitää diplomaattisia edustustojaan tässä maassa. Samoin on Tanska jatkuvasti pyrkinyt olemaan edustettuna niissä maissa, missä sillä vanhastaan on ollut lähetystöjä. Selostan alempana lyhyesti, millaiseksi tilanne on täällä muodostunut viidennen sotavuoden päättyessä.

Mitä ensiksi tulee ulkovaltain edustukseen Tanskassa, oli täällä sodan alkaessa akkreditoituna 38 lähettilästä tai asiansihteeriä, joista 26 vakinaisesti asui Kööpenhaminassa. Tilanne jatkui samanlaisena, joitakin pienempiä muutoksia lukuunottamatta, aina 9 päivään huhtikuuta 1940, jolloin Saksa miehitti Tanskan ja Norjan. Silloin suljettiin Englannin, Ranskan ja Puolan lähetystöt ja pian myöskin Norjan lähetystö ja asianomaiset lähettiläät pakotettiin poistumaan Tanskasta. Sikäli kuin tapahtumat kehittyivät ja Saksa joutui sotaan uusien maiden kanssa, poistuiivat täältä vuoroonsa Belgian, Hollannin, Yhdysvaltain, Neuvostoliiton ja Kiinan lähettiläät, minkä ohessa Keski- ja Etelä-Amerikan pienet valtiot ynnä eräät muut pikku maat lakkauttivat

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaadustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

täkäläiset lähetystönsä, ja Saksan lähettiläästä tuli "Bevollmächtigter des Reiches in Dänemark".

Kun Mussolini kukistui, joutui Italian lähetystö vuorostaan lähtemään täältä. Lähettiläs ja koko hänen henkilökuntansa tahtoi matkustaa Ruotsiin, mutta Saksa kielsi sen diplomaattikunnan protestista huolimatta. Kaikki muut lähetystön jäsenet vietiinkin sitten Saksaan ja sieltä edelleen jonnekin, mutta ensimmäinen lähetystösihteeri, markiisi Capomazze, karkasi perheineen salateitse Ruotsiin. Sen jälkeen kuin Brasilian, Chilen ja Argentinan hallitukset olivat katkaisseet diplomaattiset suhteet Saksaan kanssa, pakotettiin (kahden ensiksimmäisen maan lähettiläät poistumaan täältä Saksan kautta, vaikka hekin olisivat halunneet matkustaa Ruotsiin. Sitä vastoin Argentiinan asiantuntija, joka on naimisissa saksattaren kanssa, on saanut edelleen jäädä tänne yksityishenkilönä ja matkustaneena lähipäivinä Ruotsiin.

Kaikkien mainittujen lakkausten jälkeen oli Kööpenhaminassa tänä kesänä jällellä Suomen, Ruotsin, Espanjan ja Romanian lähettiläät sekä Turkin, Unkarin ja Islannin asiantuntijat. (Unkarin asiantuntija Kristóffy, joka on maansa entinen Moskovan lähettiläs, nimitettiin tännekin lähettilääksi, mutta kun hän ei ennättänyt jättää valtakirjaansa kuninkaalle ennen viime vuoden elokuun 29 päivää, jolloin kuningas lakkasi tehtävistään hoitamasta, on ministeri Kristóffy ollut pakotettu toimimaan täällä asiantuntijana.) Kun Turkki äskettäin katkaisi diplomaattiset suhteensa Saksaan, oli tämänkin maan asiantuntijan poistuttava Tanskasta. Romanian tapahtumain johdosta karkasi maan täkäläinen lähettiläs salateitse Ruotsiin, toimitettuaan vähän sitä ennen perheensä ja lähetystösihteerinsä niinkään perheineen laillista

tietä Ruotsiin.

Kööpenhaminassa on näin ollen tällä hetkellä paitsi minua jällellä Ruotsin ja Espanjan lähettiläät sekä Unkarin ja Islannin asiainhoitajat. Siitä saakka kuin Chilen lähettiläs Wessel täältä poistui, olen toiminut tšekäläisen diplomaattikunnan vanhimpana.

Ulkovaltain edustus Tanskassa on näin ollen supistumistaan supistunut. Tanskan edustustot ulkomailta sen sijaan ovat melkoista paremmin säilyneet. Kuitenkin on tilanne muodostunut sellaiseksi, että niiden suhteet keskukseseen, s.o. tšekäläiseen ulkoasiainministeriöön, ovat vähitellen tulleet enemmän tai vähemmän hatariksi.

Useissa maissa ovat Tanskan lähettiläät ja asiainhoitajat ilmoittaneet, etteivät he katso voivansa noudattaa hallituksensa määräyksiä ja määräyksiä. Ensimmäiset tällaiset ilmoitukset saapuivat vuonna 1941 ja reagoi hallitus niihin siten, että erotti asianomaiset lähettiläät ja asiainhoitajat viroistaan. Tällä tavoin on erotettu Yhdysvalloissa, Persiassa, Englannissa, Argentiinassa ja Meksikossa olevat Tanskan diplomaattiset edustajat. Asianomaiset lähetystöt jatkavat siitä huolimatta edelleen toimintaansa riippumattomina Tanskan edustustoina.

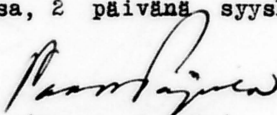
Myöhemmin ovat muissakin maissa toimivat lähettiläät ja lähetystövirkamiehet tehneet samanlaatuisia ilmoituksia, jotka kuitenkin sanamuodoltaan ovat olleet ehkä vähemmän jyrkkiä. Tämän vuoksi ja kun asianomaiset yleensä ovat noudattaneet keskukselta annettuja ohjeita, ei heitä ole viroistaan erotettu, vaan toimivat he edelleen ja nauttivat valtiolta palkkaa. Tällaisia n.s. riippumattomia edustajia ovat lähetystöpäälliköt Ruotsissa, Turkissa, Brasiliassa, Portugalissa, Sveitsissä ja Espanjassa sekä useim-

mat heidän alaisistaan virkamiehistä.

Ilman mitään riippumattomuuden julistusta ja ulkoasiainministeriölleen kaikissa suhteissa kuuliaisina toimivat Japanissa, Kiinassa (asemapaikka Shanghai), Romaniassa, Unkarissa ja Suomessa olevat lähetystöt. Samoin myös Vichyssä oleva asiainhoitaja, jonka olinpaikasta tosin tällä hetkellä ei ole tietoa. Tottelevainen on myös Italiassa oleva lähettiläs, jonka asemapaikka nykyisin on Venezia.

Serbiassa, Kreikassa, Belgiassa, Hollannissa ja Norjassa olleet lähettiläät on saksalaisten määräyksestä kutsuttu pois ja on heidän sijaansa ainakin Belgiaan ja Norjaan samoin kuin Pariisiin sijoitettu pääkonsulit.

Kööpenhaminassa, 2 päivänä syyskuuta 1944.

(Paavo Pajula)

P.S. Sen jälkeen kuin ylläoleva oli kirjoitettu, on allekirjoittanut ja lähetystömme henkilökunta määrätty poistumaan Kööpenhaminasta, minkä jälkeen tänne jäävät ainoastaan Ruotsin ja Espanjan lähettiläät sekä Unkarin ja Islannin asiainhoitajat. Edelleen lienee tapahtunut se muutos, että kamariherra Lerche Helsingissä on julistautunut riippumattomaksi.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 23.

ASIA:

Kööpenhaminassa olevan lähetystön raportti n:o 621.

Ministeri Pajula.

10/10-44.

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 21.

Helsingi- ssa 10 p:nä loka-kuuta 1944.

31 59 Sal. 12-44
12/10-44
Salainen.
5 C3

Asia: Tanskan vapausneuvosto.

Eräs tšekäläinen lehti kertoi eilisessä numerossaan Tanskan vapausneuvostosta ja lausui m.m. että tämä salainen e-
lin toimii Tanskan epävirallisena hallituksena ja johtaa kansal-
lista vapaustaistelua miehitysvaltaa vastaan. Kun puolestani o-
len raporteissani esittänyt sen käsityksen, että Tanskan epävi-
rallisena hallituksena on pidettävä eduskuntapuolueiden muodosta-
maa n.s. yhteistyövaliokuntaa, katson olevan syytä alempana lä-
hemmin selvittää näiden molempien organien suhdetta maan asioi-
den hoitoon.

Kun Tanskan kuningas, eduskunta ja hallitus 29 p:nä
elokuuta 1943 lakkasivat toimimasta, jäi virkamiehistö paikoil-
leen ja ministeriöiden kansliapäälliköt saivat tehtäväkseen o-
malla vastuullaan hoitaa kukin hallintohaaransa asioita. He pi-
tivät tapanaan silloin tällöin kokoontua yhteisiin neuvottelui-
hin, mutta eivät muodostaneet mitään virallista tai edes epävi-
rallistakaan hallitusta. Kaikista tärkeimmistä asioista neuvotte-
livat he yllämainitun yhteistyövaliokunnan kanssa, johon kuuluu
yhdeksän jäsentä maan viidestä suurimmasta puolueesta ja jonka
puheenjohtajana on ent. pääministeri, sosialidemokraatti V. Buhl.
Valiokunta ei kokoontunut säännöllisesti eikä pidä itseään epävi-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaadustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tuksiin.

rallisena hallituksena, mutta kun sen jäsenet ovat eduskuntaryhmien valitsemat ja siitä johtuen jatkuvasti ovat kosketuksessa ryhmiensä kanssa, nauttii valiokunta niin suurta arvovaltaa, etteivät kansliapäälliköt voi olla ottamatta huomioon sen mielipidettä, vaan päinvastoin, sikäli kuin tiedän, noudattavat poikkeuksettomasti sen antamia ohjeita ja määräyksiä.

N.s. Frihedsraad eli vapausneuvosto, kuten sitä nykyisin suomeksi kutsutaan, on kokoonpanoltaan tuntematon. Ei kukaan tiedä keitä ja kuinka paljon jäseniä siihen kuuluu. Yleinen käsitys on, että he ovat politiikassa jokseenkin tuntemattomia henkilöitä, lukuunottamatta kuitenkin Lontoossa asuvaa Christmas Mølleriä, joka on neuvoston ainoa tiedossa oleva nimi. Sen verran on kuitenkin tunnettua, että neuvoston jäsenet ovat kiinteässä yhteistoiminnassa sabotöörien eli vapaustaisteilijain kanssa, osaksi todennäköisesti heidän eri järjestöjensä valitsemia. Neuvoston äänenkannattajia ovat lukuisat salalehdet tai ainakin niiden enemmistö. Ohjeet toiminnalleen tärkeimmissä kysymyksissä neuvosto saa Lontoosta käsin.

Alussa vapausneuvosto ei nauttinut suurempaa arvovaltaa. Sen järjestämiä tai ainakin hyväksymiä sabotaasitekoja ihailtiin ja niistä iloittiin, niin suuria vahinkoja Tanskan elinkeinoelämälle kuin ne aiheuttivatkin. Mutta sen muita toimenpiteitä arvosteltiin usein ankarastikin. Erityisesti näyttivät maan poliittiset piirit asettuneen neuvostoa vieroksuvalle kannalle. Kun ensimmäinen yleislakko puhkesi Kööpenhaminassa 30 p:nä viime kesäkuuta, yritti vapausneuvosto sitä johtaa ja antoi sen suhteen salalehtien kautta määräyksiään. Poliitikot ja eduskuntapiirit eivät tahtoneet niihin alistua, vaan kehoittivat lentolehdissä ja radion kautta yleisöä lopettamaan la-

kon, joka heidän mielestään tuotti kansalle liian suuria kärsimyksiä ilman vastaavaa hyötyä. Tästä taas aiheutui vissiä hankauksia ja erimielisyyksiä heidän ja neuvoston välillä.

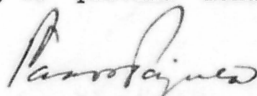
Nyttemmin näyttää kuitenkin siltä, että vapausneuvoston arvovalta on vahvistumassa. Sen antamia määräyksiä, m.m. uusien lakkojen suhteen, noudatetaan yleisesti eivätkä poliitikot enää tunnu sekaantuvan näihin asioihin, eivät ainakaan julkisesti. Vapausneuvosto puolestaan ei yleensä puutu muihin asioihin kuin sellaisiin, jotka koskevat taistelua saksalaisia vastaan, eikä sitä näin ollen mielestäni voida kutsua epäviralliseksi hallitukseksi.

Mitenkä Tanskan hallitusasiat järjestyvät sen jälkeen, kuin maa on vapautettu, on vielä vaikea sanoa. Yleinen mielipide on, että kuningas vanhan tavan mukaisesti antaa jollekin luottamusta nauttivalle miehelle tehtäväksi hallituksen muodostamisen. Olen asiasta puhunut eri puolueisiin lukeutuvien edustajain kanssa ja tuntuvat kaikki olevan yksimielisiä siitä, että tämä tehtävä uskotaan ent. pääministeri V. Buhlille. Muista hallituksen jäsenistä ei ole mitään tietoa, mutta vapausneuvoston kandidaattina ulkoasiainministerin paikalle näyttää olevan Tanskan Lontoon-lähettiläs, kreivi Reventlow tai Christmas Møller. Monet poliitikot ja entiset hallitusmiehet ovat joutuneet mainitun neuvoston mustalle listalle eivätkä senvuoksi neuvoston mielestä voi tulla kysymykseen uutta hallitusta muodostettaessa. Sellaisia ovat pääministeri Scavenius, kulkulaitosministeri Gunnar Larsen, oikeusministeri Thune Jacobsen, sosialiministeri Laurits Hansen, ent. finanssiministeri ja puolustusministeri Alsing Andersen, työministeri Kjaerbøl y.m.

On mahdollista, että hallituskysymyksestä vielä voi tulla riitakapula poliitikkojen ja vapausneuvoston välillä. Ensik-

simainitut pitävät luonnollisena asiana, että he Tanskan vapauttua järjestävät tämän asian, kuten aina ennenkin. Vapausneuvosto puolestaan näyttää katsovan, että sen mielipidettä olisi noudatettava hallitusta nimitettäessä. Uuden hallituksen päätehtävänä on neuvoston mielestä niiden henkilöiden ankara rankaiseminen, jotka jollain tavoin ovat saksalaisia kannattaneet. Siinä tarkoituksessa haluaa neuvosto hallitukseen otettavaksi kommunisteja ynnä muita vasemmistoaineksia, jotka miehityksen aikana ovat tehokkaasti osallistuneet vapaustaisteluun.

Helsingissä, 10 päivänä lokakuuta 1944.

(Paavo Pajula)

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 23.

ASIA:

Kööpenhaminassa olevan lähetystön raportti n:o 22.

Ministeri Pajula.

4/2-44.

KÖÖPENHAMINA-SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

32 59 Salo. 12 44

KIRJELMÄ n:o

12/12-44

Helsingi-SSA 11 P.NÄ joulu- KUUTA 19 44.

VIITTAUS: N

5. 63.

..... P.NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö- LLE

ASIA: Raportti.

Kööpenhaminan lähetystö lähettää tämän mukana kun-
nioitteen Ministeriölle raporttinsa N° 22, jonka nimikkeenä on
"Tanskalaisia perspektiivejä".

Lähettiläs

Paavo Pajula
(Paavo Pajula)

KÖÖPENHAMINA- SSA OLEVA LÄHETYSTÖ

32 59 Sal 44

Salainen.

RAPORTTI n:o 22.

Helsingi- ssa 11 p:nä joulukuuta 1944.

5. 83.

Asia: Tanskalaisia perspektivejä.

Olojen vakiinnuttaminen maissa, jotka ovat vapautuneet saksalaisten miehityksestä, on osoittautunut asianomaisille hallituksille vaikeaksi tehtäväksi, kuten tapahtumat Belgiassa, Ranskassa, Kreikassa ynnä muualla osoittavat. Oireellisena enteenä tulevalle kehitykselle ovat olleet ne vaikeudet, mitkä puolueita tyydyttävien hallitusten muodostaminen kyseessäolevissa maissa on aiheuttanut. Mitenkä olot Tanskassa tulevat järjestymään, sen jälkeen kuin maan vapautuksen hetki on lyönyt, on vielä tietymättöntä, mutta eräitä arveluja tapahtumien tulevasta kehittymisestä voitaneen kuitenkin jo nyt esittää.

Kuten aikaisemmin olen raportoinut, jätti Scaveniuksen hallitus 29 p:nä elokuuta 1943 erohakemuksensa kuninkaalle, joka kuitenkin, siihen nähden ettei hän nykyoloissa katso voivansa toimia, ei ole asiaa käsitellyt eikä eroa myöntänyt. Hallitus on siis muodollisesti olemassa, sen jäsenten nauttiessa edelleen palkkojaan, mutta se ei millään tavoin osallistu hallitusasiain hoitoon. Suurin osa hallituksen jäsenistä, Scavenius itse etunässä, on n.s. kollaboratöörejä, joita yleisesti halveksitaan ja vihataan, joskaan ehkä ei niin suurella määrällä kuin vastaavia hallitusmiehiä Ranskassa. Varmana voidaan näin ollen pitää, että

JAKELUOHJE:

Tavallinen

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kuninkaan ensimmäisenä työnä, hänen jälleen ryhtyessä hallitusteh-
täviinsä, tulee olemaan eron myöntäminen nykyiselle hallitukselle.

Poliittisissa piireissä on jo kauan oltu yksimielisiä siitä, että kuningas on antava uuden hallituksen muodostamisen ent. pää- ja finanssiministeri V. Buhlin tehtäväksi. Keskustellessani asiasta eri puolueisiin lukeutuvien poliitikkojen kanssa en ole kuullut edes nimeltä mainittavan ketään muuta pääministerin ehdokasta. Herra Buhl on sosialidemokraatti ja toimi Stauningin viimeisinä elinvuosina finanssiministerinä, esiintyen jo silloin saksalaisiin nähden melko jyrkkänä vastarinnan miehenä, Stauningin itsensä kuullessa hallituksen myöntäväisyysmiesten joukkoon. Stauningin kuoltua Buhl tuli pääministeriksi, mutta jo puolen vuoden kuluttua oli hän pakotettu saksalaisten painostuksesta eroamaan hallituksesta ja luovuttamaan paikkansa Scaveniukselle. Äskettäin ilmestyneistä salalehdistä huomaan, että myöskin jyrkimmät ainekset eli n.s. sabotööripiirit nyttemmin näyttävät kannattavan herra Buhlin kandidatuuria ja arvelen tähänkin nähden, että hänen tuloaan pääministeriksi ainakin tämän hetken silmillä katsottuna voidaan pitää varmana.

Vaikeampi kysymys sen sijaan on, millainen hallituksen muu kokoonpano tulee olemaan. Tämä seikka riippuu nähdäkseni siitä, millä ehdoilla ne kaksi organia, jotka nykyisin johtavat Tanskan politiikkaa, voivat päästä kompromissiin keskenään. Nämä organit ovat eduskunnan yhteistyövaliokunta ja vapausneuvosto.

Yhteistyövaliokunnan muodostaa eduskunnan viiden pääpuolueen edustajat ja kuuluu siihen kaikkiaan yhdeksän jäsentä, puheenjohtajana herra Buhl. Nykyisen interregnumin alkuaikoina oli Tanskassa yleisenä käsityksenä, että mainittu valiokunta oli maan todellinen hallitus, vaikkakaan se itse ei hálunnut sellaisena edes epävirallisesti esiintyä eikä myöskään yleensä puuttunut mi-

nisteriöiden kansliapäälliköiden johdossa olevien juoksevien hallitusasiain hoitoon, mikäli viimeksimainitut eivät valiokunnan mielipidettä tiedustaneet. Yhteistyövaliokunnan auktoriteetti oli suuri, sillä sen takana olivat asianomaiset eduskuntaryhmät, joiden tiedoksi ja hyväksyttäväksi aika ajoin saatettiin valiokunnan toimenpiteet. Näihin aikoihin pidettiin selviönä, että uusi hallitus tulisi tällä kertaa, kuten aina ennenkin, muodostettavaksi mainittujen eduskuntapiirien ja lähinnä niiden yhteistyövaliokunnan myötävaikutuksella ja hyväksymisellä.

Vapausneuvosto (Frihedsraadet), joka on vapaustaistelijain ja ulkomailla asuvain n.s. vapaitten tanskalaisten keskuselin ja jonka jäsenet, Lontoossa asuvaa Christmas Mølleriä lukuunottamatta, hyvin ymmärrettävistä syistä haluavat olla tuntemattomia, ei alkuaikoina ollut erikoisemmin kiinnostunut hallituskysymyksestä. Sen huomio oli ensi sijassa kohdistunut sabotaasin järjestämiseen sekä niiden henkilöiden paljastamiseen ja kritikoimiseen, jotka kävivät saksalaisten asiolla. Myöhemmin alkoi vapausneuvosto yhä enemmän puuttua yleispoliittisiin kysymyksiin, kuten m.m. salalehtien kirjoituksista kävi selville.

Seurauksena siitä oli, että yhteistyövaliokunnan ja yleensä vanhojen poliitikkojen välillä yhdeltä puolen sekä vapausneuvoston ja vapaustaistelijain välillä toiselta puolen alkoi ilmetä epäsopua ja ristiriitaisuutta. Vapausneuvoston puolelta syytettiin poliitikoita aktiivisuuden puutteesta, liiallisesta myöntäväisyydestä ja pelkuruudesta sekä huomautettiin, että he eivät enää edustaneet kansan tahtoa. Poliitikot puolestaan - tai ainakin huomattava osa heistä - olivat sitä mieltä, että sabotöörit menivät toiminnassaan liian pitkälle, aiheuttaen Tanskan kansantaloudelle tarpeettomiakin vahinkoja, sekä että he pyrkivät puuttumaan asioihin, jotka eivät heille kuuluneet. Ris-

tiriita huipentui Kööpenhaminassa kuluvan vuoden kesä- ja heinäkuun vaihteessa puhjenneen yleislakon aikana. Yhteistyövaliokunta ja poliitikot katsoivat, ettei lakkoa kannattanut pitemmälti jatkaa ja vaativat senvuoksi radiopuheissaan ja painattamissaan julistuksissa lakon lopettamista. Vapausneuvosto puolestaan kehoitti samanaikaisesti jatkamaan lakkoa ja paheksui ankarasti sitä, että poliitikot ottivat asiassa puhevallan. Vastakkaisuutta on sittemmin edelleen jatkunut, mutta tuskin enää niin jyrkkänä, mikä nähdäkseni osittain riippuu vapausneuvoston arvovallan kasvamisesta, osittain poliitikkojen siirtymisestä jyrkemmälle linjalle saksalaisiin nähden, sitä mukaa kuin viimeksimainittujen sortotöidenpiteet ovat tulleet entistä brutaalimmiksi.

Näin ollen näyttää siltä, että hallituskysymyksen ratkaisukaan ei tule tuottamaan voittamattomia vaikeuksia. Mikäli viimeksi ilmestyneistä salalehdistä olen huomannut, vaatii vapausneuvosto, että tulevan hallituksen on oltava vahva kansallinen koomushallitus, jossa paitsi pääpuolueita tulee olla edustettuna myös kommunistinen puolue ja pieni, mutta aktiivisesti saksalaisia vastaan esiintynyt Dansk Samling-niminen puolue sekä lisäksi tietysti myös vapausneuvosto. Edelleen vaatii vapausneuvosto, että kaikkien uuden hallituksen jäsenten tulee olla miehityksen aikana "tahrattomasti toimineita miehiä", mikä vaatimus todennäköisesti tulee antamaan aihetta erimielisyyksiin, jos sitä kovin ankarasti ruvetaan soveltamaan. Näin ainakin arvelen, kun luen salalehdistä luettelon tunnetuista poliitikoista, jotka julistetaan siinä määrin makuloiduiksi, etteivät he voi tulla kysymykseen uuden hallituksen jäseniä valittaessa. Sellaisina mainitaan muun muassa tunnetut sosialidemokraattiset poliitikot ja hallitusmiehet Alsing Andersen, Laurits Hansen ja Johs. Kjaerbøl, jotka kaikki ovat nauttineet puolueessaan suurta luottamusta. Siihen nähden kuitenkin,

että poliitikkojen taholla nyttemmin periaatteessa hyväksyttäneen vapausneuvoston vaatimukset ja vielä huomioon ottaen että molemmiin puolin ollaan yksimielisiä siitä, että hallitus luonteeltaan väliaikaisena toimii vain kiireisesti järjestettäviin eduskuntavaaleihin saakka, uskon puolestani, että hallituskysymys saadaan suuremmista vaikeuksista onnellisesti ratkaistuksi, kun sen päämiehestä kerran ei näytä olevan erimielisyyttä olemassa.

Mitä sitten hallituksen ohjelmaan tulee, on siitä tällä hetkellä vielä vaikeata varmuudella mitään sanoa. Joitakin viitteitä voi saada salalehdistä, jotka viime aikoina ovat sisältäneet eri puolueisiin kuuluvien henkilöiden lausuntoja uuden hallituksen tehtävistä ja Tanskan politiikan suuntaviivoista, sen jälkeen kuin saksalaiset ovat maasta karkoitettut.

Yksimielisiä tunnutaan kaikilla tahoilla oltavan siitä, että uuden hallituksen ensimmäisiä tehtäviä ovat

kansallis-socialististen toimihenkilöiden vangitseminen (epäselvää on, kuinka pitkälle tässä suhteessa ajkotaan mennä);

Schalburg-järjestön hajoittaminen ja sen jäsenten vangitseminen;

vihollista suosineiden virkamiesten virasta pidättäminen; saksalaisten vaatimuksesta annettujen lakien ja asetusten kumoaminen;

poliittisten vankien vapauttaminen;

saksalaisten toimenpiteestä virkansa ja toimensa menettäneiden henkilöiden palauttaminen entisille paikoilleen; ja

uusien edustajavaalien toimeenpaneminen.

Tarkempia suunnitelmia siitä, mitenkä tämä ohjelma on toteutettava ja erityisesti siitä, millä tavoin ja missä järjestyksessä sotarikolliset on tuomittava ja rangaistava, ei vielä ole olemassa, mutta kaikista lausunnoista ilmenee, että varsinkin Schalburg-järjestön miesten tuomioiden tulee olla ankarat. Kysy-

mykset korvauksen myöntämisestä miehityksen aikana syyttömästi kärsimään joutuneille henkilöille ja sotavoittojen konfiskoinnista ovat myös päiväjärjestyksessä, vaikkei niistäkään ole mitään tarkempaa ohjelmaa esitetty.

Sosialisoimiskysymys askarruttaa sekä kommunististen että sosialidemokraattisten kirjoittajien mieliä. Lähiajan ohjelma näyttää kummallakin taholla olevan suunnilleen sama. Tuotantoelämä on saatettava valtion kontrollin alaiseksi ja varsinkin monopooliluontoiset liikkeet, kuten väkijuoma-, sokeri-, sementti-, y.m. tehtaat on kansallistutettava. Myöskin pankkien ja vakuutuslaitosten kansallistuttamista vaaditaan, joskin varovaisemmassa äänilajissa. Poliittinen demokratia ilman taloudellista demokratiaa ei ole täydellinen - sanotaan - eikä vapaa diktatuurivaarasta.

Mitä erityisesti tanskalaisiin kommunisteihin tulee, ovat he tosin lausunnoissaan jyrkkäsanaisia, mutta muuten pyrkimyksissään pidättyviä. Ei ole kysymystäkään mistään vallankaappauksesta ja köyhälistön diktatuurista, mitkä aikanaan sisältyivät Leninin ohjelmaan, vaan selitetään päinvastoin: "Me emme pyri päämäärämme valtiosäännön vastaisin keinoin, väkivaltaa käyttäen, vähemmistökaappauksella tai muulla sellaisella tavalla. Tarkoituksemme on yhdistää kansan työtätekevä suuri enemmistö poliittiseen taisteluun tämän päämäärän toteuttamiseksi ihmisyyden ja kulttuurin nimessä."

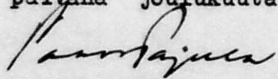
Erikoispiirteenä Tanskan nykyisessä poliittisessa tilanteessa on, että kommunistit ja konservatiivit toimivat hyvässä yhteisymmärryksessä keskenään. Kummatkin ovat erittäin aktiivisesti osallistuneet vapaustaisteluun, konservatiivisten ylioppilaiden ja kommunistien muodostaessa sabotöörien kantajoukon. Sabotaasi-toiminnan alkuaikoina herätti ihmettelyä, että meilläkin hyvin tunnettu kirurgi, professori Chievitz, joka kuuluu konservatiiviseen

puolueeseen, vangittiin saksalaisten toimesta syytettynä yhteisistä salahankkeista kommunistien kanssa. Nykyisin ei tätä vangitsemista enää kukaan ihmettele. Tulevaisuus näyttää, missä määrin mainittu yhteistoiminta voi jatkua. Konservatiivisen puolueen ent. johtaja Christmas Møller, jonka odotetaan tulevan uuden hallituksen jäseneksi, tulee varmaankin tässä suhteessa tekemään voitavansa.

On toivottavaa, että puolueiden välinen linnarauha voisi sodan jälkeen jatkua ja että maa säästyisi niiltä järkytyksiltä, jotka ovat tulleet muiden miehitettyjen maiden osaksi. Siihen onkin paljon edellytyksiä olemassa. Sosiaaliset vastakohdat ovat Tanskassa aina olleet suhteellisen pienet ja työväestön elintaso korkeampi kuin ehkä missään muussa Euroopan maassa. Elintarpeista ei myöskään tule olemaan puutetta, sen jälkeen kuin saksalaiset, jotka ovat kiristäneet itselleen suurimman osan maataloustuotannosta, ovat maasta karkoitettut. Ainoa epäkohta on melkoinen työttömyys, joka aina on ollut Tanskan ratituksena, mutta siinä suhteessa juuri on viime aikoina ryhdytty ponteviin toimenpiteisiin tämän vaaran torjumiseksi sodan jälkeen.

Kaikki merkit viittaavat mielestäni siihen, että Tanska tulee suhteellisesti hyvin selviytymään sodanjälkeisistä vaikeuksista. Paljon riippuu kuitenkin siitä, millaisiksi sodan loppuvaiheet muodostuvat ja millä tavoin saksalaiset vihdoin saadaan maasta pois. Yleinen toivomus oli ainakin vielä kolme kuukautta sitten, minun lähtiessäni Kööpenhaminasta, että liittoutuneiden armeija yhdessä maan omien vapautusjoukkojen kanssa miehittäisi Tanskan, estäisi saksalaisten kenties suunnittelemat hävitykset ja turvaisi yhteiskunnallisen rauhan ja järjestyksen.

Helsingissä, 11 päivänä joulukuuta 1944.

(Paavo Pajula)